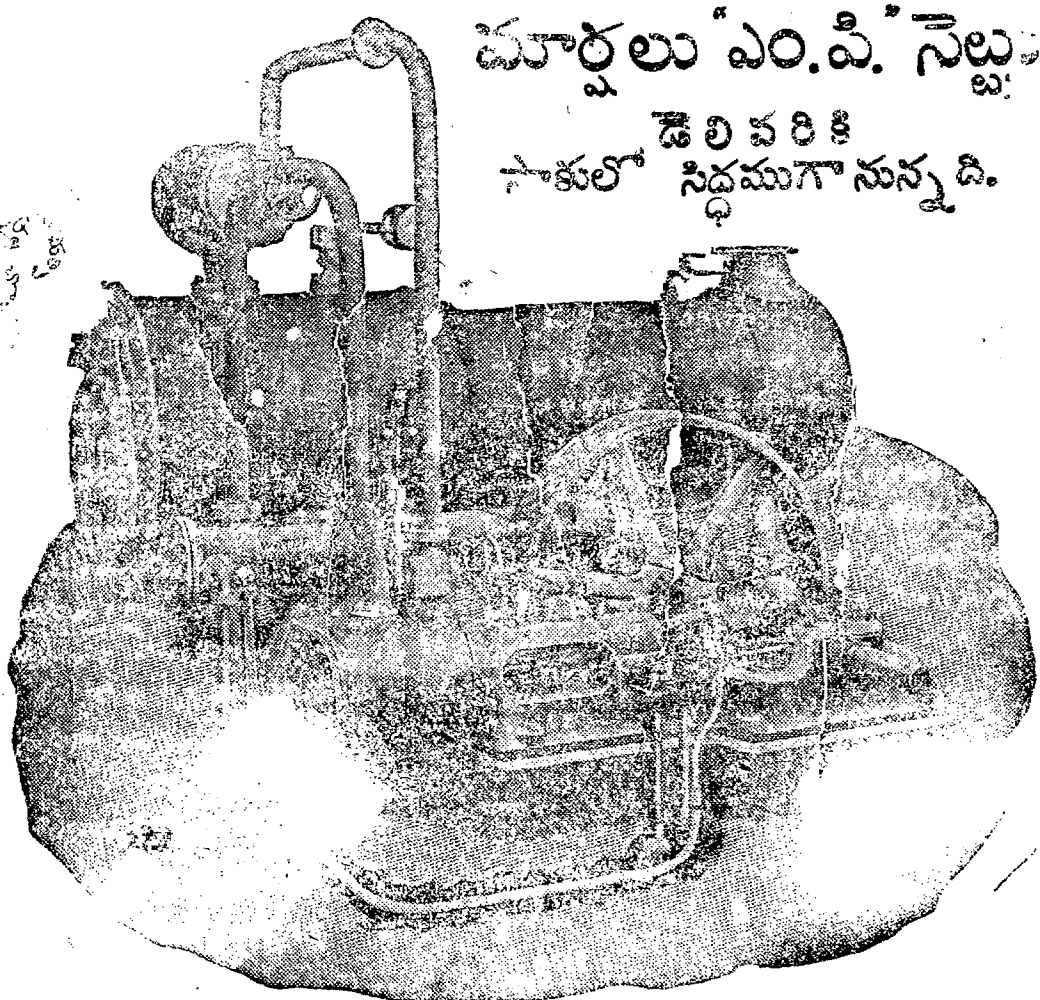

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును.

Vol. 8. } డిసెంబరు 1921 వ సం॥ జూలై నెల 30 తేది శనివారము } No. 101.
సంపుటము. ౮ } సంచిక. ౧౦౧

మార్వలు 'ఎం.పి.' నెట్టు.
డెలివరీకి
సాకులో సిద్ధముగా నున్నది.

బాయిలర్లు, ఎంజిను, సూపర్ హీటరు, స్టీం, వాటర్ వై పంగు
మొదలగువాటిలో పయిన ఉండునది మార్వలు 'ఎం. పి.' మార్తి నెట్టు
గొట్టె నివరణము ధరలకు ఇతర వివరములకు ఈ దిగువ చిరునా
మాకు దరఖాస్తు లంపుకొనవలెను 1808

మార్వలు సగ్ను డికో (ఇండియా) లిమిటెడ్

కాకతీ: బెజవాడ, కంపౌండ్.

నెం. 9 సెకండు లైను బీచ్, మదరాసు.

అమృతాంజనము

శరీరావస్థలకు ప్రసిద్ధి గాంచిన,
ఇతర వీరిభయన నొప్పులను కూడి
మా అమృతాంజనమును వాడి
నంత మృత్యుమన నయిదుగురు,
మొదలగు 0-10-0 అనాట, 19

మోహనీలైలము

సీసా 1.5 0-12-0.

తామరలైలము

డబ్బి 1.5 0-6-0

పండ్ల పొడి

డబ్బి 1.5 0-2-0

అమృతాంజనం డికో,

బొంబాయి - మదరాసు.

ఆటంకనిగమా మూలము

ఇది శాస్త్రసూత్రముననుసరించి ఏర్పడిన శాస్త్రము.
ఇందులో మూల విజ్ఞప్తము ఆధారముగా ఉన్నది.
ఈ మూలమును అనుసరించి మూలమును ఏర్పడినది.
మూలము అనుసరించి మూలమును ఏర్పడినది.

దీనిని

మూలమును అనుసరించి మూలమును ఏర్పడినది.

వైద్యశాస్త్ర ముద్రాణం గోవిందచే,

కలకత్తాలో మూలమును, 26, బ్రాహ్మణ, మదరాసు.

ప్రకటన

ది మహాలక్ష్మి డోలక అండు సిల్క్-మిల్లు కంపెనీ లిమిటెడ్

ఇదివరలో ప్రచురపరచిన ప్రకారముగా వాటాల లీస్టు ఈ నెల 31 వ తారీఖుతో
అంత్యముగాదు, అయితే మరల తెలుపబడునంతవరకు వాటాలు అంగీకరించబడును.

అహమెడ్ బిల్డింగులు,

వి. మాణిక్య-వేలు మొదలియార్ అండుసన్,

చిక్-పేట, బెంగళూరు సిటీ, 28-7-21.

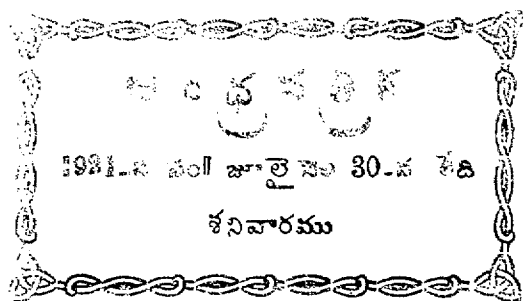
మనెజింగు వీజింట్లు.

ఇట్టి కలాపముల పారమార్థిక నివృత్తియకు స్వయం
 క్రమము సంపాదించినచో నాని తాత్కలికావిధానమునకు
 పూర్వముగా నర్హుడనాతి యిట్టిమన దున్నది. హరిద్యావి
 యుండును సుఖమును యునివచ్చితివారి విద్యావిధాన
 శృంగారమునకుండి తప్పించుకొనినను జాతీయనివృత్తియకు
 నది సంబంధము లేదు. ఏల యీన ఆధ్వర్యమునకుఁగల
 నదియనినన జాతీయ అనుష్ఠానమునుది నాని అధ్వర్యమునకు
 జాతీయ అందు స్థానములేదు. శృంగారాధిమానము జాతీయ
 ప్రాప్త్యాదును జాతీయమును కలుపలేన వక్షణములు అతి
 గర్హమైనవి, వారజాతి హిందూజాతీయముందు గలవు నాని
 గలవగును యునివచ్చితి విద్యావిధానమునకు కలదు అని
 నదియగును. ఈ కారణముల వలె జెప్పిన విద్యాలయములు
 పూర్వముగా జాతీయ కలాపముల వాదములు. ఇట్లు
 ఆధ్వర్యమునకు నివృత్తియకు స్వయం క్రమము సంపాదించినది.
 మిగులనీల రాశ్రియముండి తప్పించుకొనినది. నాని జాతీయ
 నివృత్తియకు వాదమునకు ధర్మ నివృత్తియమునకు కలదు
 ఇందు దొంగనలేదు. కాన జాతీయమునకు స్వయం క్రమము
 కలదు ఆధ్వర్యమునకును లేదు మిగుల పక్షమునకు లేదు

ప్రకటనము

స్వరాజ్యోదయమున కాచార్యపీఠమును వహించి, స్వరాజ్యపరివార్ధిని నెలకొల్పుటకు కారణభూతుడై, ఆ మహాపరిక్షలో భారతజాతిని నుత్తీర్ణులగావించి, స్వరాజ్యమునుండి భారతదేశ స్వరాజ్యలక్ష్మిని వీక్షించ నాతురులైయున్న లోక మాన్యతలకు మహాశయిని వర్ధంత్వుత్పవ మహా దిన సందర్భమున, ఆంధ్రప్రదేశ్ కా ర్యాలయము మూయబడును. ఆగస్టు 1-వ తేది సోమవారము నాడు అందుచే ఆంధ్రప్రదేశ్ వెలువడును.

సంపాదకుడు

పూర్ణ యోగము

పూర్ణ యోగ మనన, పూర్ణ సత్యమని ఎఱుంగ నగును. పూర్ణ సత్యమును గ్రహించెడి వారు ధన్యులు. పూర్ణప్రజ్ఞ గలవారు పూర్ణ సత్యమును కనుగొనగలరు. పూర్ణప్రజ్ఞ యనిన, పరి పూర్ణసాధనాంతరములచే సంపాదించబడిన జ్ఞానము. జ్ఞానసముపార్జనమునే యోగ మనియెదరు. యోగ మనిన నిర్వాణ మని భావింపజనదు. నిర్వాణమనిన నిర్గుణానంద మని తెలిపిన తెలుప వచ్చును. ఆనందమును సగుణమునందు కనుగొని దాని ననుభవించుట భావ్యము. భావ్య మనిన సంభవార్థ మని గ్రహింపవలయును. సంభవించెడి సంఘటనములయందే మానవులు సుఖము భవమును జూడగలుగుదురు. సుఖానుభవమే ఆనందమని నిర్వచింపనగును. నిర్వచన మనిన శాస్త్రనిర్వచనమనిగాదు. శాస్త్రము లాయాకాలముల కనుగుణ్యముగ మారుదులచే రచింపబడినవి మహర్షులనగా, సత్యద్రష్టలు. సత్యమును, నిజ మనునర్థములో వాడలేదు. నిజము, అబద్ధము, అనునవి వ్యవహారమునందు వాడెడిశబ్దములు. సత్య మను కల్పమునందు రెండును మిళితములై యున్నవి. సత్యమునకు రెండురూపములు గలవు. ఆ రూపములు రెండును, సత్య మనియే భావింపవలయును. యుగధర్మముల ననుసరించి నిర్వచనములుగూడ మారుచుండక తప్పదు. ఒక కాలములో నిజమని యెంచునది, వేరొకకాలములో అబద్ధ మని ఎంచబడును. అబద్ధపుస్వరూపమును కనుగొనిన నిజపుస్వరూపము తెలుపజును. అబద్ధమనిన మోసము. మోసమనిన మాయ. మాయాపరికల్పితమగు జగత్తును జూచి భ్రాంతిజెందినవారు, దానిని నిజ మనియెదరు. కాని దానిని మాయయని భావించెడివారు ఆనిజము నబద్ధ మనియెదరు. సత్యము భగవత్స్వరూపము. భగవంతుడు తనస్వరూపమును పలు పురకు పలువిధముల జూపించును. ఆయాసందర్భముల కనుగుణ్యముగ, భక్తులు రూపములను నిర్మించిరి. రూపభేదములనుసరించి, ఇష్టదైవము తేర్చిడిరి. రూపములనిన మానవరూపములమాత్రమేగాదు. నరసింహ, వరాహ, కూర్మాదిరూపములనన్నిటిని భక్తులు చూచిరి. భక్తులసంస్కార

ముల కనురూపముగ, రూపము తేర్చెను. భగవదనుగ్రహము గలవారియందు ఈ రూపము లన్నియు లీనమైయుండును. లీలమగు ననిన, కలసి యుండును. రామ కృష్ణాద్వయతారములు యుగ సంఘటలో తమభక్తుల హృదయములలో బ్రవేశించి, వారిని పూతచరితుల గావించి అవతార మూర్తుల గావించును. అవతారమూర్తి యనిన భగవదవతార మని భావింపవలెను. అవతరణ మనిన దిగుట. సమన్వయయుగమునందు సమన్వయమూర్తు లవతరించెదరు. వారియందు భగవత్కృతి దిగును. భగవత్కృత్యనిన భగవదంత్యని చెప్పవచ్చును. భగవదంత్యసంభూతు లుద్భవించెదరని అన్ని మతములవాదులు అంగీకరించెదరు. ప్రపంచసంక్షోభ ముదయించునపుడెల్లను, ధర్మ సంస్థాపనార్థము అవతారపురుషులు ఉద్భవించుచుండురు. అవతార పురుషులు దేశకాల పాత్రముల ననుసరించి మారుచుండురు. పురుషులనిన స్త్రీలకుగూడ వర్తించును. దేవతాపురుషులును, దేవతాస్త్రీలును సత్యయుగమునందు వెల్లి విరియవలెను. సమన్వయయుగ మనిన సత్యయుగమని భావింపవలెను. సత్యమును మహర్షులు చూచిరిని తెలుపబడెను. చూచుట యనిన కనుగొనుట. కనుగొనుట యనిన జ్ఞానముమూలముననే. జ్ఞాన మనిన భక్తికి విరుద్ధమని భావింప గూడదు. భక్తి యం దే జ్ఞానము గలదు. జ్ఞానమునందు భక్తి యిమిడియున్నది. వైరాగ్యమును ప్రత్యేకముగ విచారించ నక్కరలేదు. వీలనన, జ్ఞానమునందును, భక్తియందును, వైరాగ్యము మిళితమైయున్నది వైరాగ్య మొకసాధనమని చెప్పవచ్చును. జ్ఞానమనిన గ్రహించుట. గ్రహించుటకు శ్రద్ధ యావశ్యకము. శ్రద్ధకు భక్తిపారవశ్య మవసరము. జ్ఞానులలో భక్తులు గనుపించెదరు. భక్తులలో జ్ఞానులు గనుపించెదరు. జ్ఞానులలో భక్తిపారవశ్యమును జూడవచ్చును. జ్ఞానులు వేరనియు, భక్తులు వేరనియు, భావించుటచే భిన్న సిద్ధాంతములు ప్రబలి నవి. భిన్నసిద్ధాంతములకు రానురాను ఎడబాటు గలిగి నిజము మరుగయినది. నిజమనిన, సత్యమని తెలిసికొనుట సులభమే. సత్యము అబద్ధమునందు జూడగలదని గ్రహించుట సులభసాధ్యము గాదు. అబద్ధ మొక విశ్వాసమే. విశ్వాసమే సత్యము. ఎవ్వరివిశ్వాసము వారికి సత్యము. దానినే యంతఃకరణమని భావించెదరు. అంతఃకరణమే ప్రమాణమగుచున్నది. అంతఃకరణము ననుసరించియే అభ్యాసము తేర్చుచున్నవి. ఆచారభేదము లా తీరుననే నేర్పబడినటుల గ్రహింపవచ్చును. అందుచే విశ్వాసములను విరసింప వీలులేదు. విశ్వాసములు నిజము గావచ్చును. అబద్ధములు గావచ్చును. నిజము నిజమే. అబద్ధము అబద్ధమే. రెండును భిన్నములని ఎరుంగవలయును. సత్యమునందీరెండును ఇమిడియున్నవి. అసత్య మనునది ప్రత్యేకముగ నున్నదనుట భ్రమ. సగుణోపాసకులకు సత్యము మాత్రమే గలదు. భగవంతుడు సత్యము. భక్తులెప్పుడును సత్యమునే ఉపాసించెదరు. సత్యస్వరూపుడగు భగవంతుడు జ్ఞానస్వరూపుడు. అందుచే జ్ఞానభక్తిమార్గములకు స్థూల దృష్టితో జూచినను భేదమంతగ గనుపింపజాలదు. సూక్ష్మ దృష్టితోజూచిన, జ్ఞానమే భక్తియనియు, భక్తియే జ్ఞానమనియు తెలు తెల్లమగును. భక్తిజ్ఞానములకు రూపమునందు మాత్రమే భేదము గనుపించుచు గాని, వస్తుతత్వమునందు ఏమాత్రము భేదములేదు. భక్తిపరవశులు ఈశ్వరునియందు లీనమగుచుండురు. వారు ఈశ్వరజ్ఞానమును సంపాదించి, విశ్వా

నుసంధానతను గాంచెదరు. జ్ఞానులు సముతము ఈశ్వరసాక్షాత్కారముకొరకు ఆత్మార్పణము గావించెదరు. ఆత్మార్పణ యనిన జిజ్ఞాసయే. జ్ఞానుల జిజ్ఞాసయూ, భక్తుల పారవశ్యతయూ, భక్తుల జిజ్ఞాసయూ, జ్ఞానులతన్మయత్వమును నొక్కటియే యని గ్రహించుట, పూర్ణయోగము. పూర్ణయోగమనిన జ్ఞానభక్తిమార్గముల సమన్వయభక్తి. అంతియగాని, అరవిందమోక్షమార్గము తలచినటుల కాశీశక్తియను నిచ్చాశక్తి మొకటి వేరుగ గలదని యు, కాశీశక్తినిర్వహమును అర్పించి, నిరాధారులవలె నుండవలయు ననియు దెలుపుట అర్థశూన్య మగు వాద మగును. అరవిందుని పూర్ణయోగము భక్తియోగముగాని వేరుగాదు. జ్ఞానసిద్ధిని చులకనజేయుటచే అరవిందుని సిద్ధాంతమునకు విలువదప్పిపోయినది. పూర్ణయోగ మనిన జ్ఞానయోగము. జ్ఞానమే యోగసాధనము. జ్ఞానముభక్తియును నొక్కటియే యని గ్రహించవలయును. అటుల కనుగొనుటయే, పరిపూర్ణప్రజ్ఞ. పూర్ణయోగమునకన్న పూర్ణప్రజ్ఞయను శబ్దము విశాలభావమును సూచించును. పూర్ణప్రజ్ఞ పూర్ణ సత్యమును కనుకటించును. పూర్ణ సత్యమే భగవంతుని స్వరూపము. సత్యమును జ్ఞానమును నొక్కటియే. జ్ఞానమే భగవంతునిస్వరూపమని నిర్ధారణయగుచున్నది. జ్ఞానమునకన్న భగవానుని సత్యస్వరూపమును గ్రహించుటకు సాధనాంతరము వేటులేదు. ఈసంగతిని గ్రహించి పునర్నిర్మాణమున కాధారముల నేర్పబడువలయును. జ్ఞానభక్తిమార్గములకు నీజననీర్వ్యయము గుదురవలయును. సమన్వయయుగ సందేశమిదియే. ఈసందేశముసఫలమయ్యెనేని భగవానుని స్వరూపమునందు అన్ని మతములును, అన్ని జాతులును, అన్ని సంఘములును, మిళితమగును. జ్ఞానసాధనముచే నెల్లరును, భగవత్స్వరూపులయ్యెదరు. భగవానునిసంకల్ప మిదియే యని గుతైరుంగవలయును.

క్రిక్రిశేషులైన పురాణం నాగభూషణం పంతులుగారు.

పురాణం నాగభూషణంగారు బందరుపురమున సత్త్రి గాంచి జేదాంత పురాణేతిహాసాదిగ్రంథ పాఠశాలకు వంశమున జన్మించి బాల్యమున విద్యనభ్యసించి, పట్టపరిక్ష యందు ఆతీతేతి న్యాయవాదివృత్తిని స్వీకరించి పలుసంవత్సరములు చెన్నపట్నపు న్యాయస్థానముల పనిచేయుచుండిరి. వారు పిన్నతనమునుండియు ఆంగ్లము ఆంధ్రము, గీర్వాణభాషలందు పరిపూర్ణపాండిత్యము గడించి అసమానప్రజ్ఞతో సభ్యుల మనంబులు ఆనాంధ్రాద్రి నోలలాడునట్లుగా మాటలాడుచుండిరి. జేదాంత శాస్త్రములను, తదితర గ్రంథములను బాగాగ పఠించి, సజాతీన భర్తృకుసారాంబుగా కాలము గడపుచుండిరి. చరిత్రయందు ఎం ఏ పరిక్షయంగా ఉత్తీర్ణులై, న్యాయ శాస్త్రమునందు బి ఎల్ పరిక్షయందు పరిష్కాధికారులై, గీర్వాణమునందు ఎం. ఏ పరిక్షయందుగూడ పరిష్కాధికారులైన ఆంధ్రులలో ప్రప్రథములు.

ఆ నేకవత్సరములనుండియు రాజకీయసమస్యలయందు పాటుపడుచు, ఆంధ్రరాష్ట్రీయసంఘపు కార్యదర్శి యయి హిందూదేశ స్వరాజ్యస్థాపనకై శక్తివంచనలేక పనిచేయుచుండిరి. కాలవశమున పిన్నవయసునందే రాచపుండుపాల బడి నమమ శుక్రవారం ఉదయము సుమారు ఎనిమిదిగంటలకు స్వర్గస్థులైన తెలియజేయుట కెంతయు చింతించుచున్నాను. పరమేశ్వరుడు వారి కుటుంబితులకును, ఆంధ్రసాధులకును ధైర్య మొసంగి, వారి ఆత్మకు శాంతి కలుగజేయు గాక— ఒక ఆంధ్రుడు.

అంతర్జాతీయమహాసభ.
సిప్రా, జూలై 29:— అక్టోబరు 25 వ తేదీని జరిగిన నగరమునందు సమావేశము గానున్న అంతర్జాతీయమహాసభకు భారత ప్రభుత్వము తరపున పారిశ్రామికాంగకార్యదర్శి ఎ. సి. ఛాటర్జీ గారును, డి. యం. గుప్త. వి. సి. యస్ (రంగదేశము) గారును ప్రతినిధులుగా వెళ్లుదురు.

స్థానిక వార్తలు

ఆర్యసమాజము: పండిత ఋషిరాం బి. ఏ. గారు శేపు ఆదివారము ఉదయము 8-20 గంటలకు 447 టంకసాల పీఠియందు “కర్మయోగము, జాతీయజీవనము”ను గూర్చి యుపన్యసించుదురు.

తోళ్ల సామానులవారి పరపతి సంఘము: ఈ సంఘము వారి 2 వ వార్షికసభ ఆగస్టు 6 వ తేదీ శనివారము సాయంత్రము 5 గంటలకు రాయపేటలోని భారత సేవకసంఘ కార్యాలయమునందు జరుగును.

రెడ్డిజనసంఘము: రెడ్డిజనసంఘమువారి ప్రథమవార్షికసభ పురకవాకములోని 12- ఆదియప్ప మొదలివీధి “ఆది లక్ష్మీవిలాసమునందు” ఆగస్టు 7 వ తేదీ ఆదివారమునందు జరుగును. 1920-21 వ సంవత్సరనివేదిక చదువబడి యంగీకారము వడయును. ఆదినమురాత్రి 8 గంటలకు భోజనము. రాత్రి 9-గంటలకు- మహాసభ.

బాలివాలాకం వెని యజమానుని మరణము: బాలివాలాకం పూర్వ బాలివాలాకం వెని యజమాని యగు షాన్. యస్. తంతాగారు హైదరాబాదులో కలరావలన చనిపోయిన యొక విశేషము వ్రాయుచున్నాడు. (మద్రాసు మెయిలు)

లోకమాన్యుని ఛాయాపటము: కీర్తి కేశులైన లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలవగారి ఛాయాపటమును మద్రాసు సర్దిక్షయభక్తజనసభ వారు మా కంపిరి. ఆపటమందు తిలవ నారాయణస్వరూపముగను ఒకచేతచక్రమును, ఒకచేత శంఖమును, ఒకచేత గదయు, ఒకచేత భక్తియోగపుస్తకమును ధరించిన ఛాయాపటమును ఒక చిత్రపటమిడినది. వారియందు భక్తిభావము ప్రకటించిన సమస్యను జేయుచున్నాడు. తిలవ, నారాయణాంశసంఘాతుడే యనియు నారాయణుడే యనియు ఆపటమును జూచినవారు తలంపకమానరు. ఆపటమును గావలసినవారు సర్దిక్షయ భక్తజనసభ 92, అవధానం పాపయ్యరవీధి, చూళ్, మద్రాసు అని వ్రాసిన బడులుగలదు.

ఇండియన్ బ్యాంక్ అర్థ సంవత్సర నివేదికము: బాను 80 వ తేదీతో అంతకుయ్యే అర్థసంవత్సరమునకు యిండియన్ బ్యాంక్ డైరెక్టరులు తమనివేదికమునంపిరి. ఈ అర్థసంవత్సరమునకు లాభము 70295 7-5 రూపాయలు. గతసంవత్సరం లాభము 18140-13-7. మొత్తం లాభము 88436-5-0. ఇందులో 45030 రూపాయలను భాగస్థులకు పంచివెట్టుటకును, మిగిలిన 43406-5-0. రూపాయలను జరుగు సర్ధవత్సరములోనికి తీసుకవచ్చుటకును డైరెక్టరులు తీర్మానించుకొనిరి. ఈ అర్థసంవత్సరమునకు బ్యాంక్ కేటు 6.18 % కు నిలిచినది. ఇదియే బ్యాంకింగ్ సాహించి: పిదప తక్కువ వడ్డీ 1915 లో మాత్రము 6 % కంటె కొంచెము తగ్గెను.

క్రాంతిభాగస్థులకు మరణండు క్రొత్త భాగము లీయబడెను. అందువలన 26,561 భాగములకు దిగుబాటులు వచ్చెను. అందు బాను 80 వ తేదీనాటికి 24721 భాగములు పంచివెట్టుబడెను. భాగము 25 రూపాయల చొప్పున గూడ భాగస్థులకు నున్న వారికి భాగమియ్యబడెను.

నూజవీడు కేసులు.

నూజవీడు ఇరువై యిద్దరిముద్దాయిల కేసు జేచిరాకు గ్రామమును నూజవీడు ప్రేమవద్ద నున్న బావులపాడునకు వాయిదావేసిరి. భోజనాదుల సౌకర్యములు కుదురవని ముద్దాయిలు ఎంత వేడికొనినను మేజిస్ట్రేటుగారు వెడచెవిని వెట్టిరి. ముద్దాయిల దీనాలాపముల విని సర్కిల్ యినస్పెక్టరు గారు కొట్టేటంత గండ్రగోళము చేయుచు నుండిపడి దొంటు లాక్ ఇన్ కోర్టు వాన్ సెన్సు అని జాతీయవైద్యులగు రామభోగి రాజుగారిని అనేకదుర్భాషలు లాడిరి. మేజిస్ట్రేటు గారు నవ్వుచు పూకుకొని. గౌరవనీయులగు ఆపహాయాధ్యమవారులను కేటము ఖైదీలకంటె నిరసనముగా నోటికివచ్చినట్లు మాట్లాడిన సర్కిల్ యినస్పెక్టరుగారు నూజవీడు సంతోషముతో పూకుకొన్న మేజిస్ట్రేటుగారును మాకెంతయు వందనీయులు. అధికారులు దౌర్జన్యమునకు ఎంత పురికొల్పినను సహాయనిరాసరణవాదులు అతిశాంతిముతో నూరుకుండిరి.

అధికారుల దౌర్జన్యమును నిరసించుచు విచారమును తెల్పుటకు కొట్లగిరియు మూసివేయబడినవి. పురమందరము నందు ఒక పెద్దబహిరంగసభ గావింపబడెను. అని 27-వ తేదీని ఒకరు నూజవీడునుండి వ్రాయుచున్నాడు.

తిలకు లోకమాన్యుని వర్ధంతి

ఆగస్టు 1 వ తేదీ సోమవారము

స్వరాజ్యమంజరికావ్యం

భారతరాష్ట్రనివాసుల కైర్లరకు ఈస్వరాజ్య భజన అనుకూలముగా నుండునని (దలచి రచించియున్నాను. తాము దీనిని ప్రచురింప వేడెదను.

భజ స్వరాజ్యం-భజ స్వరాజ్యం
భజ స్వరాజ్యం-మాధుమతే
సంప్రాప్తే స్వరాజ్యే సమయే
సహింసా రక్షతి మతవైషమ్యం
మాయామోహన వస్త్రవిశేషం
దృష్ట్యా మాగామోహవేగం
ఏతిద్యుర్ధ్వనిచాంవిదురం
మ : నీవిచింతయ వారంవారం
సంతతిచింతాభరితం దేశం
వ్యవసాయాత్మిక కాంతివికాసం
కల్పిష సంఖ్యలవిద్యాభ్యాసం
మాకురు మాకురు దుస్సహవాసం
ద్రవ్యవిహీనం భాగ్యవిలీనం
దాస్యశృంఖలా దావనిమగ్నం
భారతజననీ దుఃఖనిహర్తం
స్వార్థత్యాగం కురు కురు వేగం
కార్యం గలితం దైర్యం ఫలితం
స్వార్థవిహీనం భారతబృందం
స్వాతంత్ర్యేచ్ఛాశక్తి క్షేమతం
తిలకం గాంధీం భజ భజ నిరతం
నిస్తే జన్మ- నిర్విగత్యం
నిర్ధనకత్యం జాతమహా
పశ్యన్న లనచపశ్యతిలోకః
ఉదరనిమిత్తం బహుకృత్యోకః
జీవోవజోకో ఆచారః
క్షీణే విస్త్రే కోన్యాపారః
గలితే కౌత్యే కశ్యకురంగః
ప్రాప్తేరాజ్యే కోమాహుః
స్వచ్ఛమసంస్కృతభాషాద్వేషం
సోదరపూరణ భాషలేతం
హిందూధర్మవిచారణజేషం
భోభో సోదర మాకురు ద్వేషం
గేయం గాంధీనామసమాస్తం
వ్యేయం భారతరాష్ట్ర మజ్రసం
నేయం మాన్యే తిలకేచిత్తం
దేయం భారత భాండేచిత్తం

కే. యం. కరిబసపశాస్త్రి
రాయద్వర్గం.

రాజమండ్రి తలూకా కాంగ్రెసు మహాజనసభ:—
ఆగస్టు 7, 8, తేదీల నందు (ఆదివారం, సోమవారములం దు) శివనగరమును దోసకాయలపల్లివాస్తవ్యులైన మ|| రా|| శ్రీ|| మార్తి నుబ్బరావుగారు యాధిపత్యమున జరుపబడును.

లోకమాన్యుని జయంతి:— రాగల సోమవారము 1 వ తేదీ సాయంత్రము తిరునల్లి కేజి బీదినద్ద లోకమాన్యుని వర్ధంతి యననరమున నొక మహాసభ జరుగును. పలువురు నాయకులు బుసన్యసించురు, కద్దరు వస్త్రములు సభయెదుట ప్రదర్శింపబడును.

ఒక సానుభూతిసభ:— చీరాలపేరాలపజలకవ్వనా లనుగురించి సానుభూతిగనుపచ్చుటకై 2 ఆగస్టు తేదీసాయంత్రము 5-30 గంటలకు తిరునల్లి కేజి బీదినద్ద సభజరుగును. శ్రీమాన్ యస్. శ్రీనివాస య్యంగారు అధ్యక్షత వహించురు.

బీహరు, ఒరిస్సా రాష్ట్రముల శాసనసభ ముగించబడినది.

తిలకులోకమాన్యుడు.

వర్ధమవర్ధంతి.

కాంగ్రెసు సిటీ నెంట్లు అగ్గినువారి ప్రకటనము
గాంధీమహాత్ముడు

లక్షలకొలది భారతీయులు తిలకు లోకమాన్యునిదైర్యమును, పాండిత్యమును, స్వదేశప్రేమను, అన్నిటికన్న ముఖ్యమైన ఆంతరంగిక జీవనమును, స్వార్థత్యాగమును పరిగణించి ఆచుహనుభావుని నేవిధముగ పూజ్యభావమున జూతుకో నేనుగూడ అట్లు పూజ్యభావమున జూతును.

ఆ మహనీయుని సందేశమును వినయపూర్వకముగ నివేదించుచున్నాను.

“భారతసత్వరస్వరాజ్యప్రాప్తిని మించిన పూజ, త్యాగము, శేపు.”

అరవిందయోగి.

“భారతమునం దీరుహనీయునికన్న నెక్కుడు శిక్ష వడసిన ప్రసిద్ధపురుషుడు లేడు. కాంతముగ, స్వభావసిద్ధుని తలచి యాకన్యముల నెరుగొనినవారు మరియొకరుగానరాదు ఆగస్టు 1 వ తేదీ సోమవారమునాడు తిలకు వర్ధంత్యుత్సవము జరుగవలయునుగా? మీరేమి చేయదలచితిరి? ప్రపంచమున కంతకును ఉత్తమపురుషుడు లోకమాన్యుని స్మరింపవలెనని మిమ్మాకేంచిరాడు.

హిందవులు, మహమ్మదీయులు, బ్రాహ్మణేతరులు, ఆదిమండ్రులు, ఎవరైన నేమి, సోమవారమునాడు తిలకు లోకమాన్యుని స్మరింపవలెను. ఉదయము భజనలను ప్రార్థనలను, ఉచితస్థలములందు జరుపును. మీరెల్లరు కద్దరుబట్టలను ధరించి మీ గృహములను కద్దరుతో చేయువీడ జాతీయ పతాకములతో నలంకరింపుడు.

సంయుక్త రాష్ట్రముల శాసనసభ

లక్నో, జూలై 29:— శాసనసభాసభులవనకులకొరకు తాత్కాలికముగ లక్నోపట్టణమందు ప్రభుత్వమువారు కొన్ని ఏర్పాట్లను జేయవలయునని పండితగోకరనాథమిత్రా గారికి తీర్మానమును ఉప పాదించిరి. ప్రభుత్వము వారి తీర్మానమును అంగీకరించిరి. పాతకాలలందు వేసని నెలపులకు ముందు జరిగెడు పరీక్షలలో తప్పిపోవు బాలరకు వేసని తరువాత తిరిగి పరీక్షలను తెట్టలయునని ఒక తీర్మానము ఉపపాదించబడెను. వోటుకు తెట్టగా ఈ తీర్మానము ఒడిపోయినది. ప్రభుత్వోన్యోగీయులు లంచములను దీసికొను విషయమై విచారణ జేయుట కొక విచారణసంఘమును నియమించవలయునని ఒక తీర్మానము ఉపపాదించబడెను. ముఖ్యముగ పబ్లిక్ వర్క్సు డిపార్టుమెంటు ఉద్యోగీయులకు లంచములు మొదలని ఒకసభ్యుడు పలికెను. విచారణసంఘ మన వనరులు, లంచములు దీసికొనువారిపేళ్లను ప్రభుత్వము వారికి తెలిపినపక్షమున, వారుశిక్షింపబడుదుని గోకరనాథ. మిత్రాగారు, రుచెప్పిరి. ప్రతిరాష్ట్రముందుమజిలీయర్భాగములు గల వనిమహమ్మదాబాదురాజు గారు పలికిరిఉద్యోగులు లంచముల బుచ్చుకొనెను, కఠినముగ శిక్షించబడుదుని రాజుగారు పలికిరి.

సి. యఫ్. ఆంధ్రమానుగారు పంజాబుగవర్నరు

గారిని సందర్శించుట.

లాహోరు, జూలై 29:— సి. యఫ్. ఆంధ్రమానుగారు ఈదినము లాహోరు పట్టణమునకు వచ్చి, సిక్ఖుకొండలలో నిష్పంధపెట్టి కూలిపని చేయుచున్నవటును గురించి కదవీర్లు ముగ గవర్నరుగారితో సంభాషించిరి. తరువాత కలకత్తామెయిలలో భోజ్యమునకు బయలుదేరి వెళ్లిరి.

చాంతాంతా ౨౫వమాన 29 వ తేదీన బరిగి తేదీన
మహాబలముగా స్థాపించును మరియు దీని రాష్ట్రము విస్తారము
కలదు. "సంయుక్త రాష్ట్రములు మున్నగు రాష్ట్రము
లలో స్థానిక ప్రభుత్వములు కలిపి ఉండవలసి మరియు జనప్ర
యోగముననే పరిమలము ప్రభుత్వముగా ఆధారపెట్టవలసి
వలసిందియును కచ్చిత ప్రణాళిక చేయవలసియును. కాంతాంత
(చాంతరాష్ట్ర)ములలోని బహుళ స్థానిక స్వార్థము లొసంగి
దురాగతములను గురించి నివారించుటకు తేదీన భిన్నాభి
సంఘములే నియమించబడిన కన్య లారాష్ట్రమునకు పోలీస్
కా (కన్య) స్వార్థములు కలిపి రాసించుట అను సంకల్ప
నీ సంఘము కార్య గుర్తించియున్నాడు గాని
తేదీనకు సంకల్పము దుర్లభము రాష్ట్రము
కుగ్రామము కొనసాగునట్లు మూడువరుస ప్రజలపై కాయ
ముకు అభివృద్ధి వలనవచ్చి నింకను పరిశీలించుటకు, కన్య
యధ్యక్షులు స్థానికముగా పరిశీలించుట కన్య
ధములు కలపవలసి అత్యంతముగా కలిగిన ఉద్దేశములు మూ
డుటకు కన్యకు సంబంధముగా పరిశీలించుట నిధానము
యైగా నిరవేదములు ఆజ్ఞాంతునమును నిలిపియుంచ
వలెనని సంఘముగా రిఫ్ట్రాయ కమిషన్లు. అటుపిమ్మట
పట్టి అవసరము కలిగినవో ఆజ్ఞాంతునము నావరణమున
తేదీన నని యాసంఘముకాకు మూచించుటకు వెనుకొను
గాని దానినిమరలించుటకు తేదీన మహాబలము సభాసమావేశ
మునకలెను. ఈలోగా ఏరాష్ట్రము కారై నా ఏకట్టును వా
రై నా ఆజ్ఞాంతునమునునుసరింప గోరినవో ఆరాష్ట్రము కాం
గ్రెసుసంఘము కన్యరాజీవము మహానసనకా స్థానికసంఘము
కలిగి ఉన్నవేదీన ౨౫వమాన బడిన 29వగురించుచు ను
పరిశీలించుట సంఘము కారై మూలించి.

దుర్దినామ సంరం ఆషాఢ బింం, శ నివారము

స్వ రా ర థ ము

చి. శ్రీనివాసాచార్యులు

ఏవూరికేగడు సీరధము + భారతి మనోరథము
స్వారాజ్యపురికేగు సీరధము + స్వలంకృత మనోరథము
ఏమార్గమునుద్రొక్కు సీరధము + భూమిజనుల ననోరథము
కాంతమార్గమే ద్రొక్కు సీరధము + సునందయుక్తమనోరథము
ఏదేవుడెక్కను ఈ రధము + మాజనుల మనోరథము
గాంధీదేవుడెక్క సీరధము + కర్మమృతిలమనోరథము
ఏయాయుధము బట్టు సీదేవుడు + భాగ్యములు మ్రొక్కెడి సీదేవుడు
సత్యాయుధముబట్టు సీదేవుడు + చరాయుధముబట్టు సీదేవుడు
లాగేది యెవరయ్య ఈరధము + లక్షకుల మనోరథము
లక్షలులాగేరు ఈరధము + కక్షలులేమనోరధము
లక్షలు లాగేకే కడలూనా + కక్షలేకుండు కడలేనా
కోటులులాగేరు ఈరధము + ముప్పదికో మనోరథము
దింపుదింపమనూ దేవుణ్ణి + దింపని ఆది యెవరు
సర్కారుచట్టాలు ఆమూల + దింపుదింపగును అచేరు
భాగ్యములేకేడిమి + దేవుణ్ణిదింపితే యెప్పు
దేవుణ్ణిబట్టు యేమయ్యా + సాగాదు ఐదుకు ఈరధము
కాంతిభంగంతాన వివరయ్య + కాంతిదేవుడలేకయం పేను
అన్ని పోట్లా దేవుడారితీ + అరదమునెక్కు వెళ్లాడా?
భద్రాద్రిలో తక్కు ఎల్లాడా + భద్రాముగా నియున్నాడా
భద్రాద్రిరామునికి మీమీద + పగయేలే యెక్కు కొట్లాడా
భద్రాద్రిరాముడు కాంతిని + పంకింపముమ్మలొట్టాడు
రామదాసునిమునుపు అట్లాగేరచ్చుకు రచకు కొట్టాడు
భద్రాద్రిరామున్ని దండంబు + భద్రముతో ముప్పురాజ్యంబు
భద్రాద్రిరామున్ని మ్రొక్కేము + భద్రముతో మాట్టిమోక్షంబు

మహాకవి లోలంబరాజు

సంస్కృత సాహిత్య ప్రపంచమునందు సకల ప్రతి
భావంతులగు ప్రాజ్ఞులకుగాని మధురమధురములగుసుధాధార
ల నైతము మరపించేయెగల వాగ్దేవియెవరిన కవి
రాజులకుగాని ప్రతిపక్ష మతఖండమును నిర్దిరోధము నొనర్చి
స్వయమును ప్రతిష్ఠింపజేయగలిగిన యద్భుత ప్రతిభులగు
దార్శనికులకుగాని - ఇంకను తక్కుగల విశేషులందు
అనమానశేముషీధులగు పేరొందిన ష్టులకు గాని కొంత య
నుమాట సుంతయును కానరాదు. ఏ గ్రంథరాజమును క్రించి
నను, ఏ దాగ్ధనిక, వాదముల నవలోకించినను, ఇట్టి మహాభా
వులయొక్క యత్నద్భుతములగు ప్రతిభాప్రాభవములు - వాగ్దే
వి విలసనములు - దృగ్గోచరములగునె యుండును. కాని
సమస్త విషయములందును - సర్వ దర్శనములందును - సుస్త
వాద్యయ చర్చలందును - సమానమగు ప్రతిపత్తిని ప్రజ్ఞాపారదృష్
తను - అకుంఠిత ప్రతిభను గడించి, దానిని లోకమునకు శ్వ
తముగాఁ జూటి, (గ్రంథరూపమున) చిప్రతిష్ఠితముగా వెలయుచు
ప్రజ్ఞాప్రాభవ సంపన్నులు మాత్రముచాల తక్కువగా నుండుట
ప్రకృత మిచ్చట నుల్లేఖింపఁబడిన - లోలంబరాజు మహాకవి
ఇట్టివారిలోఁ జేరినవాడు. ఈ మహాత్ముని జీవితచరితము - మ
హాతకమహాశయుల కాదర్శప్రాయమై విరాజిల్లుగల్గు నను నాన
తో ఇచ్చట వివరింపఁబడుచున్నది.

సుగృహీత నామధేయుడగు మహాకవి లోలంబరాజు-
భారణులగు సంస్కృతజ్ఞులకంటెను వైద్య విద్యాపరిశ్రమ-
కు విద్వాంసులకు ఎక్కువ పరిచితుడు. ఈమహాకవి వైద్య
జ్ఞులయొక్క బ్రతిష్ఠించిన దీపకలికా సందర్శనము నొనర్పనిదే
ఆవాజ్యమాధ్యయనా కాంక్షులగు మాణవకు లిప్పటికిని
సంపూర్ణ ఫలసిద్ధి నొందజాలకు న్నారు.

ఎవరైన నొక ప్రాచీన మహాకవిని గూర్చి వ్రాయ నుద్దేశ
ించిన వెంటనే - ఈ కవి ఎవ్వడు? ఏకాలపువాడు? ఎవ్వడే
వాడు? ఏయే గ్రంథములను వ్రాసినాడు? అను నీ మున్నగు ప్ర
శ్నము లుపసితము లగును. కాని ఈ ప్రశ్నలకు సదుత్తరము లిచ్చు
ట అసాధ్యము. ఏలయునగా - కొందఱుకవులు విఖ్యాత నాము
లైనను - వైదువ్యపూర్ణములగు గ్రంథములను వ్రాసినవారైనను -
తమ గ్రంథములలో అత్యీయనామధా మాదికములఁ బ్రచురింప
సాహసించలేరి. ఇంక గొందఱు-ఏయుద్దేశమున నైన నేమి-వ్రా
యఁబూనినను వానిని శ్రేణిపెట్టకై ప్రభృత్యలంకారములలోఁ
బొదిపిపెట్టి స్వరూపసందర్శనముకాని తెఱంగున నీక్షిప్తముఁ
గావించిరి. ఇట్టిసిద్ధిలో మన ప్రాచీనకవుల నామధామాదుల నిచ్చే
శించుట దుస్సాధ్యమైన పనికాదా?

ప్రస్తుతము మహాకవి లోలంబరాజుకూడ స్వకీయ చరి
త్రాంశమును స్వగ్రంథమునందు కూర్చొంగినను, తన్ను తాను నిదే
శించుకొనునప్పుడు "ఎవ్వడు స్వకీయ జంఘామాంసహవనమున
జేవిని ప్రసన్నురాలిగాఁజేసికొనెనో, ఎవ్వనికి సాక్షాత్తును భవా
నియే ద్వైతము నొసంగి పరితక్షణము సత్సేవో, ఎవ్వడు ఘటికాశత
గ్రంథధురీణుడు మాత్రమేగాక కవి చక్రవర్తియును బిరుదము
స్వపతిహితముగా ధరించి సమస్త రాజసభలంకారుడై వెల్గొం
దెనో" - యని కొంత యత్నుక్తికి పాల్పడుట సంభవించినది.
ఇందుమూలముననే నేటివర్తికారులు కొందఱిద్దానిని పుక్కిటి
పురాణముగను మఱి కొందఱు స్వాతిశయోద్దీపక వాక్యరాజగను
ఎన్ని సత్యనిర్ధారణమున కిది సాధనములు కావనుట సంభ
వించినది.

మహాకవి లోలంబరాజు రచించిన గ్రంథములు ఏదేనిమిది
గలవు. ఇందులో వైద్యజీవనము వైద్యావతంసము హరివిలాసము
అను నీమూడును ముద్రితములును, చతుర్వార చింతామణి
రత్నకరాచరితము వైద్యవిలాసము లోలంబ రాజీయము మున్నగు
నవి అముద్రితములై యున్నవి. ముద్రితములైన మూడుగ్రంథము
లలో వొల్లటివిరెండును వైద్యవిషయకములు. చివర ఆది
కృష్ణ కథా విషయ క మ గు కా వ్య ము. ఈ
కావ్యమునందు కృష్ణరూపమున నందునింటిలో విష్ణువనతరించుట
మొదలుకొని ఉద్ధవసందేశమునఱుక గల కథాభాగము సంగృ
హీతమైయున్నది. చాలదినముల క్రిందట కాశీనుండి తెలుపడు
చుండిన విద్యాసుధానిధియగు సంస్కృత మాసపుత్రికయందు ఈ
మహాకవిని గుఱించి కొంత విమర్శనము బయలుపెడలినది. అందు
చే నేచనరామ అనుపండితుఁడీక్రిందిదిని ఈయన వృత్తాంతమును
వర్ణించినాడు:—"దక్షిణాపథమునందలి ఆంధ్రదేశమున దివాకర
నూరియన పండితు డుండెననియును ఆయనకొమారుడే లోలంబ
రాజునియును, లోలంబరాజు పండితవంశోత్పన్నుడైనను, ఆయన
పితృపితామహులు భోజునికీ సమకాలికుడగు హరిహరరాజు
నాస్థానపండితులైయున్నను, లోలంబరాజుమాత్రము బాల్యము
నుండియును విషయమై ఊర్ధ్వగంగామియై తిరుగుచుండుటచేత
పిత్రాదులవలన నిష్కాసితుడై చేయునదిలేక దక్షిణదేశము
నందలి సప్తశృంగ పర్వతమునచేరి అచ్చట అష్టావింశతి భుజా విల
సితయుగ్మమేయ ప్రాభవకాలినియు నగు దుర్గామహాదేవిని స్వజం
ఘామాంస హవనమున నారాధించి ఆమెనుగ్రహమున ప్రాప్త
కాముడై మహాకవియై మహాపండితుడై చతురగాయకుడై
అనమానచాతుర్య ప్రభావ వైదువ్యములగుల వైద్యుడై పెక్కు
గ్రంథములనురచించి వన్నెకెక్కెను." అని. నేచనరామగారు
ఇట్లు వర్ణించియును, ఈవార్త జనశ్రుతి (పుక్కిటిపురాణము)
అని వివర్ణించినారు. కాని మేము దీనిని పరికింప దొరకనగా
ఈ కథానకమురు నిందుపర్యవసుగు విషయావళియును సత్యము
లేయని పొడగెట్టుచున్నది. ఎట్లందురా చూడుడు:—

శ్లో. రత్నం నామదృశాం దృశాంసుఖకరం శ్రీస్త శృంగాస్తదం
స్మప్తాస్తదత బాహు తద్భగవతో భర్తస్య భాగ్యం భజే
యద్భుతేన నయో ఘటస్త ని! ఘటీ మధ్యే మమతాపథ్యతే
పద్యానాం శత మంగనాధరసుధా స్ఫురదీధా నోద్ధరమ్.

ఇయ్యది వైద్యజీవనమునందలి శ్లోకము. వైద్యజీవనమునందు తన
భార్యనుదేశించి-అనగా ఆమెతో చెప్పుచున్నట్లుగా-నూరుశ్లోక
ములు కూర్చుండియున్నవి-"ఓ ఘట స్తనీ-స్త్రీలలోరత్నమును
నేత్రానందదాయనియును సప్తశృంగ పర్వతనివాసియును ప్లాతి
దశ బాహు సముజ్జ్వలయునగు దుర్గాదేవిని నేను భజించుచు
న్నాను. ఏదయామయికి నేను భర్తదనో, మఱియు నే జేవి
యనుగ్రహమున ఆంగనాధర సుధాస్పర్శాకరములగు నూరుశ్లోక
ములను (వైద్యజీవనమున గ్రంథము చేర) కూర్చుంటినిగిదియో"
అని పైశ్లోకమునకు తాత్పర్యము.

దీనినిబట్టి లోలంబరాజు సప్తశృంగశీత మహాదుర్గా
సమారాధకుడనియును దాక్షిణాత్యుండనియును తెలిపి సప్త
శృంగశీతముచేత నాంధ్రుడనియును తెలియుచున్నది కదా.
ఇంక నీతఁడు దేవులపాసనాబలమున జంఘామాంసహవనమును
చేసి భగవదని తృప్తురాలినిగా నొనర్చెననుటను ఈక్రిందిశ్లోకము
దృఢపఱచుచున్నది:—

శ్లో. హుతహ హుతజంఘా బానుమాంసప్రభావా
దధిగత గిరిజాయా న్నస్య పీయూషపానః
రచయతి చరకాచీన్ విత్త్య వై ద్యావతంసం
కవికుల సులతానో బాలలోలంబరాజః

ఈ విషయమును మాత్రమేగాక కవికాలమును సంసూచన
చేయఁజాలు మఱొక్కశ్లోకము గూడ నతని హరివిలాస కావ్య
మునందు చూపట్టుచున్నది.

శ్లో. నానాగురై రవని మండల మండనస్య
శ్రీనూర్యనూన హరిభూమి భుజో నియోగాత్
త్రైలోక్య కాతుకకరం క్రియతే స్మకావ్యం
లోలంబరాజకవినా కవిరాజభావా.

[అనేక సద్గుణములచే భూమండలమునకు మండనప్రా
యఃడగు నూర్యకుమార కృష్ణభూపతి యాజ్ఞవల్కల త్రైలోక్య
కాతుకకరమగు నీకావ్యము కవిరాజపద విభ్రాజమానడగు లో
లంబరాజకవిచే చేయబడుచున్నది-అని దీనిభావము.] ఈ శ్లోక
మును బట్టియును సప్తశృంగ కథనమును బట్టి ఈకవిగోదా
వరీ మండలము వాడనియును, సులతాను మున్నగు పదములను
ప్రయోగించుటబట్టి నూర్యకుమారకృష్ణ భూపతిని పేర్కొనుట
చేత విదారవందల యొండ్రుకొందటివాడనియును - అనగా పదు
నైదవ శతాబ్దివాడని లోఁచుచున్నది. ఇది ఇట్లుండగా నేచనరా
మపండితుడు విద్యాసుధానిధిలో ఈక్రింది శ్లోకము భోజవరిత
మునందు పరిదృశ్యమాన మగుచున్నదను కారణమును బట్టి లోలం
బరాజు భోజునకు సమకాలీనుడని వ్రాసిరి. అశ్లోకమియ్యది:—

శ్లో. భో లోలంబకతే! తురు ప్రణమనం కింప్రాణున త్ప్రియశే
కన్త్యై భోజపుపాల బాలశిశే, నాయంతశి వర్తతే
కింతర్వ్యయ్యి విభాతి చాస్తనమయే చండద్యుతే ర్వాజనః
పాదత్రాణ మిదం జవాద్విగళితం ఘోరాజతం రాజతే.

కాని లోలంబరాజు తనగ్రంథమునందు తనతంతున చెప్పుకొనిన
జంఘామాంస హవనకథనే పుక్కిటి పురాణముగా కొట్టివైచిన
నేచనరామగారు, భోజచరిత్రమునందు చిల్లరకవులు భోజుని
యుత్పన్నుడై అవిమృష్టముగా తెచ్చి రూర్చిన యీ శ్లోకమును
ఇందలి విషయమును సత్యము అని ఎట్లు నమ్మగల్గిరో అశ్చర్య
ముగా నున్నది.

లోలంబరాజు దక్షిణాపథమున మహమ్మదీయప్రభుత్వ
మార్భమైన తర్వాతివా డనుటకు-అనగా దాదాపు పదునైదవ
శతాబ్దివా డనుటకు - అతనికవిత్వమునందు అనేకచిన్నములు
కానవచ్చుచున్నది. ఈయన ఘోసీపదము లగు సులతాను
ఘాదుషా మున్నగు శబ్దములనట్లే సంస్కృతమునకరిపి - దానిని
బిరుదములనుగా చేసికొని వాడుచున్నాడు. వెనుక నొకశ్లోక
ములో సులతానుపదప్రయోగమును పాఠకులు పరికించియే
యందురు. ఇప్పుడీక్రిందిశ్లోకమునందుగల ఘాదుషాశబ్దప్రయో
గమును లెలకించుడు.

శ్లో. సమస్త పృథ్వీపతి పూజనీయః,
దిగంగనాశిష్ట యశ శృగీరః
గుణిప్రియం గ్రంథ మముం వ్యతానీత్
లోలంబరాజః కవిఘాదుషాహః

కొందఱు-లోలంబరాజు ఆత్మభూషణములలో నెల్ల మిన్నయి
యను ఆకారముననే చూడనిగ్రంథములు పుత్రును పాండవని
వచ్చెననియును - వారించుచు లోలంబరాజుని ఆత్మభూషణ
క్రిందిగొక్కయును ఉదాహరించెదరు:-

శ్లో. ఆ నున్నదవో విచారముయే భవ్యులలి: కేవలం
సీమాగాన విదాం దివాకరసుధాంభోధ: త్రియామాపతి:
ఈ త్రింశ: కవితావతాం నుతి మతాం భూభృత్యమాభా: సం
కాంతోత్తాకృత వైద్యజీవన మిదం లోలంబరాజ: కవి:

కాని, ఈయుక్తి మాకంతయోక్తిగా గవ్యులలేదు. సమ
కవితా భూభృత్యుడును సవ్య దర్శన పరిజ్ఞాతయును
సుధామానుషీభాగాన ప్రాప్తుడు నగు లోలంబరాజమహాకవికి
శ్లోకోక్త విశేషములు - తత్సానుభవ్య ప్రకటనమున కింతకన్న
నిమగ్నమైనను చాలవనియే మాభావము.

ఇంతవఱకును పేర్కొనిన విషయములనుబట్టి లోలంబ
రాజుని చాక్షిణాత్మక దనియును - తత్ప్రాపి ఆంధ్రదనియును
పదునెడన కలానికి నన్నిహితుఁ దనియును జేరినది. ఇంక నీవిష
యము నింతలో నదలి లోలంబరాజునియొక్క గ్రంథగణము
లను సూచికగానా న్యాయమున నిండుక పర్యాయించింపవల
సియున్నది. లోలంబరాజు వ్రాసిన గ్రంథములలో నెల్ల వైద్యా
శతంశము తొలిగ్రంథమైనట్లు తోచుచున్నది. గ్రంథకర్త దీనిని
తనభార్యయగు రత్నకళ నుద్దేశించి వ్రాసెను. ఈ గ్రంథము
వైద్యగ్రంథమే అయినను కవితాకళానైపుణ్యప్రదర్శనమున
నిండుకయును తీసిపోతున్నది. అభిజ్ఞులు చిత్తగించుచుగాక:-

శ్లో. అనకృత మనకతవద్దా శోభితకర్తా కదంబకుసుమేన:
నభిముఖ ముఖితవిచా మధ్యక్షిణా శంక తర్యాత్.

శ్లో. జంబూనదీయాం ప్రతిమాం యదీయాం
నక్షత్రసై వానద్యశో నహంతి
అశ్వకాభానః పండుకర్మం
తత్కారవల్లం నలభేత కస్యాత్?

ఇయ్యది వైద్యారంభములోనిది. దీనినిల్లించి నాలవల
శతావ్యయందలి వానిని ఒకటి రెండిటి నుదాహరింతును.

శ్లో. వాత్త్రీమ వసన్తీ వసనాం శోభాం బభారావ్యహం
పాంభాస్మిదయతి కృత్యం ఇత క్రూరై శ్చైవ్యకృత్యభి:
శృంగార స్మగణ: త్రిమాపకరవ ప్రాప ప్రతిపాంపరాం
రాత్రి స్వీయతులేన్య ముల్లలనాలక్షకతావ్యం క్రమాత్.

శ్లో. వృద్ధాంగనేవ విజహా నరి దుర్భతత్వం
వేదాంతనామిన మతం శుచి నిర మానీత్
నంధ్రప్రభాత్యంత నక్రృ ఇవా ద్భుతాభూత్
విద్య త్సావిత్వ మివ కేళియతం నరేజే.

లోలంబరాజు ఇంతటి వైదుష్యపూర్ణుడైనను ఆతనికా
లమునందు నతని యెడలను గొంద అనూయాపర బుండి పెచ్చ
నట్లు తీరిందిగొక్కయును తెలుపుచున్నది.-

శ్లో. యేషాం నచేతోలనాను లగ్నం
మగ్నం న సాహిత్య సుధాసముద్రై
భావ్యంతరే కిం మమహాప్రయాసా
సంధా యథా వారవధావిలాసాన్

శ్లో. వివాహసాహిత్య విదా పశ్యత
గుణ: కథంచి త్ప్రభతే కవీనాం
ఆలంబితే తత్త ఇ మంభసీవ
విస్తార మవ్యతే న తైలవీందు:.

లోలంబరాజు చక్కని ఉపమానంబులయినను వశోనూరుకు
ధారయను సౌకుమార్య సౌమనస్యములను తేటపడునట్లు గ్రవి
త్వము చెప్పులవాడు. ఈయంశము ఆతని గ్రంథభాగములలోని
ఏయంశమును చూచినను స్పష్టపడును. అయినను ఈక్రింది శ్లోక
మును చిత్తగించుకొందము.

శ్లో. చాశురిగో నశ్యతి రామతస్య
ఘృతేన జీర్ణేన యతస్యోనస్యాత్
చిలవతీనాం నవయోవనానాం
సుభావలోకా దివ సాధుభావ:

శ్లేషకవిగ్వయము చక్కనిరీతులలో సాగించుట కీయన
యగ్రసరం దేశమృత. ఉదాహరణార్థ మిద్దానినయ్యును.

దు:-అయి ప్రయో! ప్రీతిభృత మురాతా
కింబాలక ప్రీతనభృత మిత్తే?
యస్యా పృథిసానరుజోనతస్య
కింబాలక ప్రీతనభృత మిత్తే?
ఈతని కవిత్వమునందుగల మహాకవి విశేషమును తెలుప
గల సీక్రింది శ్లోకము నుదాహరించి ఇంతటితో ఈచ్చ నాపు
చున్నాము. ఇయ్యది అంతర్జాతీయకవనమున కుదాహరణము.

శ్లో. భిందంత కే కుంజర కర్ణపాలం
కిమన్యయం వక్త్రీ ర్కే నసోధా
సంహృదనం ను: కిమి క్తమిత్తం
నహంతివామోర! పద త్యమేవ.

ఇట్టి యదృశమేయప్రతిభాప్రాభవములకు గురియైన
యాంధ్రవిద్యరత్నములు ప్రాచీన కాలమున నెంద తెంద
అందిగోగదా!!

నేను సభకుఁ బోవునదికి జనిభూలశాస్త్రి యి
ట్లుమన్యసించుచున్నాఁడు:

“ఒక్కడే తరువాయి-రావయ్యా! కానికే గానికే జూపిం
తునో యచ్చ! రావయ్యా! యని యంతర్యేది నరసింహస్వామి
వారి తిరునాళ్లలో నానాయకుడనుండి యీవలకు వచ్చుచుండఁ
గా నన్నొక్కఁడు పిలిచెను. “నేను గాన నిదివఱకుఁ జూచితిని-
చూడవారి కెన్నోరై నఁ జూపింపు”యని నేను బ్రత్యుత్తరమిచ్చి
పోవుచుండఁగా “వెనుకటికాశి కాదయ్యా! ఇప్పుడు క్రొత్తబా
మ్మలు వచ్చినవి రావయ్యా!”అని యతఁడు నన్ను మందలించెను.
ప్రతిమ క్రొత్తదగుటచేఁ గానికాడఁ గ్రొత్తదని యాతని నమ్మ
కమైనట్లు కనఁబడుచున్నది. ఆహ! క్రొత్తయందు మనుజుల
కెంత వింత-ఎంతవేడుక - యెంతవిద్యాసము. అనంతభాభ్యాస
ముచేఁ బ్రాతః తోత కదా! ఆసాధారణమున నంబర మలం
కరించినయలలుచు మక్షిపర్వ మనుట శేమైవసంజేహమా! క్రొత్త
కొయిల కుహరా క్షరమును- గాలియైన స్తంభిని - యాకర్షిం
చుచు గదా! క్రొత్త యావకాయ రుచిని నల్లంప: బాలికవి
యిదివఱకుఁ బుట్టలేదు- ఇంకముందుఁ బుట్టువోడు. క్రొత్తపెం
డ్డిహుతురీ దెనుకు - మహావ్యా కోటికోహినులు తఱుకు.
ప్రకృతియెంత ప్రాంతవైషమ్య నెప్పటికప్పుడు క్రొత్తగాఁ గానఁ
బడుటచేతనేకదా - దానియం దంతవేడుకను- అంత పామర
త్వము - అంత పవనశత్రువును నని నాలో నే నేవో వెట్టిమొట్టిగ
నూహించుకొనుచుండఁగా-” ఓ యచ్చ! క్రొత్తదప్పు కాదట
య్యా! రావయ్యా!” యని తిరుగ నాతఁడు నన్ను దొందర
పెట్టెను - పెట్టుట కిచ్చము లేనివాడ నయ్యును. నాతనియొద్దకు
వెళ్లెని- అయ్యయ్యా! అతఁ డెవఁడు? నే నెవఁడను? ఆతఁడు
పిలుచుట యేమి? అయ్యచుయ్య నాతనియొద్దకుఁ బోవుటయేమి?
చూచితిరా! నాయనారా! ఎంత వింతగ నున్నదో! ఇటులే
మన మనేకతావ్యములు - పరప్రేమలమై యాచరించుచున్నా
ము. ఎవ్వఁడో యొక్కడఁ దేవంగఁ బట్టుపట్టి మనల నేపనికై నఁ
జురికొల్పిన! మనమనస్సాలినికి వశముకాకపోయినను- మనవరము
లాతని సంకరసంక్రమణముచేఁ బింకము తగినకై- యాతనికి విధే
యములై- యాతని యిష్టము ననుసరించుచు. “కొనుడు. వెంట
నే కొనుడు. త్వరపడుడు. ఒక్కనిముసమైన నాలస్యము చే
యకుడు.” అను పండ్లపొడిని గూర్చిన పత్రికాప్రకటనము చూ
డఁగెనే. మానస్తత్వ మన కక్కడలేకపోయిననరే- యది కొనుట
కిచ్చము లేకపోయిననరే - యామాటలకు చాటులమై- తెల్లవా
లువఱకుఁ బండ్లుండునో లేవో యని సంజేహము నొందుచాని
వలె- నాలస్య మగునెడల మఱి యేయగ్యంతరము కలుగునో
యను సాందోహముతో- నప్పుడే దానికొఱకు వ్రాయుచుము.
ఈ మెత్తందనము మనుష్యప్రకృతిలోనే యున్నది. హెచ్చు
త్వము వ్యక్తిభేదములనుబట్టి యుండును. అందుచేతనే ప్రభువు
లుగాని నరలుకాని పరులతో విశేషించి సంభాషింపరాదని
ప్రాచీనులు ప్రవచించి యుండురు. ప్రభుదర్శనమున కెన్ని ప్రతి
బంధము లున్న నంత ప్రభుక్రేమము. అబలాసంభావనమున
కెన్ని యవరోధము లున్న నంత యుభయపక్షములకుఁ గూడ
నత్రమము. ఆహ! మాటకు పగుడుగానిమనుజుఁ డేదీ! మాట
కున్న శక్తి మనుజుని కెక్కడిది? మాటకున్న వేగము గాలి కె
క్కడిది? మాటకున్న మైకము కల్లుకకెక్కడిది? మాటకున్న
యాకర్షణశక్తి భూమి కెక్కడిది! ఆలయములో నష్టస్తంభన
మొందిన ప్రతిమయెదుట గూరుచుండి-దిగురుమని యా ప్రతి
మ నుద్దేశించి- నిత్యలమనస్కతతో, నిర్విద్రవీక్షతో, నిరుపద్రవ
బుద్ధితో, నీరంధ్రవృష్టితోఁ బరీక్షనయడలఁ బ్రతిమ దిగుట శే
మైన సంజేహమా! శబ్దమున కంతశక్తి యున్నది. కావున దానిని
ప్రయోచుండురు. అట్టి శబ్దమున కధీమండై నే నొక్కగుంపు
లోనికిఁ గోయితిని. అక్కడ నొక్క కొండపీటిసీమవాఁడు
కాబోలు- గోపురమువలె నిలువఁబడి యున్నాఁడు. నల్లనివా
డు, నెత్తనిఁ దెల్లనిట్లు పొగవాడు, తగరుబొందు మొల్లతాడి
వాడు, ఎడమకాలి వెండికడియమువాడు, అజడుగులనల
పొరుపువాడు, తన యంత పాదపు చేతికట్టు మోచేతిపంపు
వ్రాల్చినవాడు, మోకాళ్లు దిగి యు ది గ ని ను తై య
చు బట్ట కట్టువాడు, చెవిసందున పాటియాకు చుట్టవాని,
అట్టివాఁడు-తైరస్సోపులో బొమ్మలను జూపుటకై నిలవఁ
బడినాఁడు. ఆరెలుబను లొక్కసారి చూడవచ్చును. అప్పుడు

గురు దొరకినారు. అజనానాను నేను-నాజూచి “డబ్బీడఁ
నాటవైచి యాడఁ బోయి మాడవయ్యాని నాకాళఁ దాజ్జా
పించెను. కిక్కురుమనకుండ డబ్బీచ్చి ప్రక్కవారివలెనే
వంగి రెండవ్రముక్కులలోనుండి లోక జూచితిని. నాకు
నిజముగాఁ జూడవలయు నని లేచు. తనన్ను అంకులరాట్ట
మెక్కినయెడలఁ బసందుగా నుండుగా యని యూహించి
తిని. కాని నాయూహముతోఁ బనిమున్నది! అతఁడు కుడి
చేత నున్న పుట్టతో నీయముపవేళోడఁ గొట్టుచు నిట్లారం
భించెను.

పాత్ర

కాశీపురపుతమాషా - కన్నులపంపు - చూడండి!! కా||
మిన్ను నంటినమేడలు - పేలుకొనే చూడండి
నన్ను నన్ను సందులు - చాలగఁ గు చూడండి!! కా||
విగడపాలమసమిసలు - మిక్కి మిక్కిలి చూడండి
బోగపుసానులయాటలు - పుల్లలుకు చూడండి!! కా||
గంగతల్లి కలకలలు - కన్నులొండఁ జూడండి
రంగురంగుపడనలు - శవీరిగాని చూడండి!! కా||
స్నానమాడుపురుషుల - చట్టగఁ జూడండి
స్నానమాడుచెలలను - పసందునఁ జూడండి!! కా||
గుడిలోశంభునిలింగము - రికోరి చూడండి
మదిలోనున్న యానలు - తీయముతీయు వీడండి!! కా||
అదిగో అదిగో ఆవైన - గునకాశి చూడండి
అదిగో అదిగో చూడండి అదిగో అదిగో చూడండి!! కా||
ఇట్లాతఁ డింకేమో తానూతముగాఁ బాడుచుండగా, నేను
గొంత చూచి, సందడిదూరముగానున్న యొక్క యరుగు
మీదికిఁ బోయి పక్కొంటిని. నిష్పంధవృష్టిచేఁ గ నన్ను లు
నొప్పలుగా నున్నవి. కాశీవిక్రములనే తెలుచుకొని పండుకొం
టిని. ఒక్క-న్నప్పు నవచ్చినది. ‘తాటిచెట్టుకంటె నెన్ని బాలో
పాడువుగలయొక్క డగవడినాడు. అతనితల్లి యాకాశి
నంటియున్నది. ఒని కోదనసీమపాతలయు నుండెనట్లు న్నది.
గడగడపడఁచుచున్నులుమాసికొని పోవచారా యని యనఁ
బోయి అ-అ-అని యూరకుంటిని. అతఁడు కాశిగోటితో
నమ్మి బైకొనిచేరి తనయెడమ యంచేతిలోఁ గూరుచుండఁ
చెట్టుకొనినాడ! “వెనుకకుఁ జూడఁగలవా” యని నన్నుతఁ
డడిచెను. మాటాడలేక యూరకుంటిని. అంత సీసాలాని విర
దాను ద్రిప్పిన్నరెండుక్రేళ్లతో నాతలను బట్టుకొని రెలనమా
త్రమే వెనుకటి ద్రిప్పినాడు. అయ్యయ్యా! వీ: నేవైపున
నున్నదో మేమవైపుననున్నది. ఏమిజేయఁగలను? ఏవైపున
నున్న నేమి శ్రయిపుటి కిట్లు నిలిచియున్నది కదా యని నంత
సింపితిని. ఊ! ఎంతసహింపరాని యాపదలోఁ గూడ నేది
యో యొక్కఁడున్న కదా! వెనుకవైపుననే చూచుచుంటిని.
అదియే యిటికి ముందుమాపయ్యెను. దట్టమైన మంచు కురి
యుచున్నది. మంచుమాత్రము కాదు. వీడియో తెలి
యదు. మేము స్పష్టముగాఁ గనఁబడుట లేదు. అలికవైన
ట్లున్నది. నన్ను నిట్లు తేనవైచినట్లున్నది. కాని నడుమనడుమను
నిమ్మలిఁమునకల్లగుల్లలవల్లెదగజగమన, బర్బమన, బేబయో
కాని బజబసోవుచున్నవి.-ఇంతలోఁ గొంచెమువెలుగు గట
నుండిఁగాకాని వచ్చిట్లున్నది. మైన్నమిన్న మఱిమొక్క
క్షణభూగఁ గ్రిందిదిగిట్లు కాఁబడినది. అట్లు దిగి యొక్క
ప్రతిఘటములో గిఱగిఱ మట్టుకొని నెద్దకాగితపు గొట్టమువలె
నాభామున కెదురుగ నిలిచెను. నన్ను శీతవైఁ గూరుచుండఁ
చెట్టుకొనిన యతఁడు తన యెడమచేతివేలితో నామొగము నా
మిగిలినములోనికిఁ ద్రోచెను. ఆహా! నాటు విద్యుద్గ్రీపములు
వేగినంతకాంతి యొగట్టములో నున్నది. అంతకాంతి యు
న్న నాకుఁ గన్నులేమాత్రమును జెడనలేదు. అట్లు నేనుమహా
శ్రమన నూర్జవ్రతమును జూచుచుండఁగా నన్ను గజేతఁ
దూరుండఁ దెట్టుకొనిన కాలస్వరూపుఁ డిట్లయెను.

“సంఘాలుండా! నిత్యలముగఁ జూచుము. అదిగో బు
ద్ధుడు మట్టిచెట్టుకిందఁ బాద్యనాసీనుడై యున్నాఁడు.
అతఁడు నీకు బాగుగఁ గనఁబడుచున్నాడా? (ఆ యని నే
నంటిని) ఈతఁడు వేదప్రమాణము నంగీకరింపకపోవుటచే నీతని
మతమై దిశమతము. ఈతఁడు దైవతత్త్వమునుగూర్చి సాధ్య
మైనంతవఱకు మూఁటిభావమును నహించెను. అందుచేఁ గొం
పఱకు నాస్తీకమతము కూడను. సృష్టిసీతలయకారణండు
నన్నుబగ్గి యానుకుండును, సాగురక్షకుండును, గ్రూరరక్షకుఁ
డును, సర్వస్వతంత్రశక్తిసంపన్నుండును, పచ్చిదానందగుయ
స్వరూపుండును, స్వేచ్ఛామసార వర్తనుండును, గారణబంధ
శూన్యుండును, స్వర్గవ్యాపకుండును, సర్వజీవాంతరసాక్షి
భూతుండును, పాపనాశనాన సారానుసార విరచితభూలోకా

వతారుడును, క్రొత్తపియ్యుడును, బ్రాహ్మణప్రియుడును, వైదికకర్త నందొకడును, సర్వమంగళగుణసంజనుడును, సగుణగమగుణ దేవతా యున్నాడనుచును, నతనికి నామై నిష్ఠుని యొకడనామైగొనుచును మఱియొకడు, నామైదట నుండని మఱియొకడు, నావైదికకర్తములచేత కేవులు నులిమి యాతని స్వాధీనపఱిగొందునని మఱియొకడు, నాచెరిపిపు నట్లు ప్రార్థించి వరమివ్వఁజూతు దొరకలుచున్నారని కాకులు విడువనని మఱియొకడు ప్రార్థనములకు లొంగకపోయినయెడల భవమునకు గిరిగిరిదిగిరి గుఱునని మఱియొకడు, దైవమునకు గడుపునందఁ గల్గుపోసిగడల దెలికపిండి తిన్న కుక్కవలె నాగున్యుములొక గాడియుండు నని మఱియొకడు, తన మెడలోని వైజయంతియు జెడిపించి నా ముండనెత్తిపై రాగిడిచేయించినాడని మఱియొకడు, నాకిదిచేసినాడు మంచి వాడే యని యొకడు నదిచేయలేదు కావున గణపదిన యెడల మాడుముక్కలక్రిం జఱుకుదు నని మఱియొకడునై జనులెల్లరు కొనసెట్టులెత్తి, కెడనులై, మరులుపోయి, వీరా నేళములెత్తి, బూడిదబున్ను ప్రాచుర్యములై, మాంసభక్షకులై, క్రొత్తలై, పావులై, భగవద్భక్తులై, దారుణులు కాండ్రై, కవులై, కావలై, గాడిదలై, సర్పములై, వాడై, దేవమునంతయు దేవునిచేర, సర్వవిధములధ్వజముగికాదా? మాడు! ఒక్కసారి పంజాబుదేశమునుండి బ్రహ్మమునకు గన్యాకుమారి మొదలు వైలాసమునకు కొక్కప్పుడు జూడుము. దేవుని చేరి, దేవునికేరలచేరి, నెన్నికొన్నాతలెరల లెగురుచు న్నువో-ఎన్నికొట్ట దున్ను పోతులు హింసజడుచున్నవో-ఎన్ని లకుల సరహత్యలు జరుగుచున్నవో-మిన్నై నెత్తుటివాడన కల్లువాసనదప్ప మఱేదియులేదే. దేవకృష్ణుడనో యున్నాడనగ నెక్కడనున్నాడు? అక్కడనాడు కూరుచుండునా నిలువఁబడియుండునా? కూరుచుండినయె, ననుమిచ్చుకొని పోవుదా? నిలువఁబడినయెడల గాగులు తీసిపోవా? కావున బుద్ధిచేసి యుండవలసినదే! ఎక్కడ? ధర్మమైయుండుకొనిన యెడల నొడవూర్తుకొనిపోవును. ఉప్పునద్రమున బండు కొనినయెడల నొడవయిండును. గానఁ బాలనద్రము మంచిది. కాని యిట్లు చేసినయెడల నొడలు జడ్డగుగాన దానిపై నేడియో యుండవలయును. మంచము వైచినరేల దిందుకొని పోవును గావున బుత్తమో పామో యేదోయిట్టి కాకలసి వచ్చినది. సరే యిక్కడికి భగవంతుడు వచ్చిన్నాడు. సాపము దిక్కుమాలినవాఁ డొక్కఁడు- పుట్టిండుచుకులను. ఎక్కడినుండి? బొడ్డునుండి-కాని ఎండలు మీసాలయల్లున్న నొక్కగాజులచేయి సుఖమిచ్చునా? లక్ష్మీదేవి కృష్ణుడికి బ్రక్కలొనకి దొంగిలెడి. అంతటితో సరిపోయినా? ఊమెకు జెలికలైలు. ఆయనకు నేడుక చెలికాండ్రు. ఆయనకు మెకు నడుమ సంధానకర్తలు. ఆమెకుగోపములు. ఈయ పతి మాలుటలు-వైవారి మాధ్యస్థములు. వచ్చువారు-పోవారు. భూలోకవాస్తవము నివేదించువారు- చారులు - సేనాధిపతులు. సాడికి గాను భేషపులు-మీదనెక్కుటకు గుడ్డములు, పెడములు, ధిములు, పట్టులు-ఇదిగాక కట్టుకొనుటకుచున్నపట్టులు-ఈయనకుదీర్ఘగోమలు ఆమెకుఁదెలులు-తలలోఁ బూవు. కానికి బాదుకలు - చెవులకు గుండలాలు - నడుములకుం భములు - ఒక్కఁడైన దేవున కెంత సంసారవృద్ధియొగో-కైపువును మాటలన్నియుఁ బ్రత్యక్షముగా నెప్పుటి కప్పు. బాహ్యులవలె నీకుఁ గనిపించుచున్నవా? (కనిపించుచునే యున్నవని చే గంటిని) జనులంతటితో నూరకుండక, యొక్కదేవుని బాగుగా నున్నదికాదు. ముప్పదికొట్టు - చాలవు. వైన మాడు సరి. ఈసారి మంచిది - వీరందఁ డెక్కడనో యుండనేల? భూలోకమునకు దింపిన మంచిది కాదా? పాపము వచ్చినారు. రాకేమి సేయుదురు? గర్భాలయములలో నేదభూగమలలోఁ బూజలు- నుండపములలో మంత్రయంత్రములుగ నివాహములు- పల్లంకికలవై నూరేగింపులు- పగలు పదేపదే పరమాన్నములు, నిత్యాన్నములు - సాయంతాలమున ఫలాహారములు, క్షీరపానములు, చిట్టిగారెలు, తాంబూలచర్మములు, తరువాత గర్భాధానములు! అంతటితోనైన సరిపోయినదా? ఎక్కడకో గుళిలో భగవంతుఁ డుండనేల? మామంటయింటిలో నేల యుండఁ గలదు. ఈ దేవునికై పూజాకొఱకు నిరీక్షించి యుండునా? అప్పుడునున్న నింటింట దేవులు- సర్వద బాణములు, రామ బాణము, కృష్ణమదన గోపాలమూర్తులు, హయగ్రీవమూర్తులు, ఉగ్ర సరసిహమూర్తులు. గృహభవతి కొక్కదేవుడు - ఆతని భార్య కొక్కదేవుడు - ఆమె సహతి యెత్తకొక్కదేవుడు- బంగారు సంపుటములొక బుదనాగ్గలు దేవులు. నాదేవుడు స్వయంభువుడు. నీ దేవుడు చేతా శము - నాదేవుడు

కాకాప్రియుడు - నీదేవుడు మాంసభక్షకుడు. నాదేవుడు భుజుడు - నీదేవుడు నీచుడు. నీదేవుడు నాదేవుని కాకు లొత్తుటకై నల బనికరాడు. నాదేవుడు నీదేవుని జూచుట తోడనే ప్రాయశ్చిత్తము చేయించుకొనవలయు-నని జనులీ రీతి గా నమాయాపితాచావిష్టలై-యాగ్రహతీర్థలై-దైవము పేరు పెట్టుకొని-యెన్నెన్ని విధముల పాడెకో-మాచుచున్నావా? దేవునిచేరి, నమ్మవారలచేరి, నెన్నిలకుల మనుజుల కుత్తుక లెగినవో - యెన్నికొట్ట నోరులేని జంతువులు దొంగలుకల బడుచున్నవో - ఈ దేవమున దివమున కెన్నికొట్ట గూడలకల్లు జనులు దైవప్రీతికొఱకు త్రాగుచున్నారో - యందులన నెన్ని సంసారములు మాసిపోవుచున్నవో - యెన్ని మహాదుష్కృతములు జరుగుచున్నవో - చూచితివా? దైవములముగా నిట్లు పెరిగిన యజ్ఞాన దుష్కృత రాజిముందు-హిమవర్షవృత్త మెంత! తిహింసవలన దొంగిలెర కృతవాహములనుండు- సింధుగంగా బ్రహ్మపుత్రల పడద లెంత! అందువలన నహింసాప్రధాన మైనదియు - సర్వభూత దయామృతభోధక మైనదియు(బుద్ధుడ)నగు మతమురీతడు-సర్వ జనోద్ధరణార్థమై బోధించినాడు. దేవుని పేరెత్తినవలె దగదు. నేదములను త్రోచివైచినాడు. భక్తిని బహిష్కరించినాడు. ఇంకఁ గానలసిన దేమి? జనుల కెంతబరువు తగినది. సర్వవర్ణము లొక్కటేయనగ - బ్రాహ్మణాధిక్యమున కనూయ జెందియున్న యితరమతములు - క్రైస్తవగతవైచి-యెగిరి గంటిడి-సంతసమున మిచ్చుముట్టినవి. చూడు చూడు - ఎన్నికొట్టుల. జనులు బుద్ధ మతమున జేరుచున్నారో! కనబడుచున్నదా? (బాగుగనే కనబడుచున్నది- బుద్ధసన్యాసులు కూడ నెందరో యున్నారని నేనంటిని) సన్యాసులేనా? సన్యాసినులా? రవంత నైకి జూడుము. చినాదేశమున నెందలు బుద్ధమతమున స్వీకరించు చున్నారో - ప్రక్కనున్న జపానులోఁగూడఁ జూడుము. మత మిట్లు వ్యాపింపఁజేసి బుద్ధుఁ డప్రమించినాడు. తిరుగ భరతఖండమున జూడుము. జనులు నీతిని మఱచి పోయినారు - అహింసను మఱచిపోయినారు - సర్వజన ప్రేమ మును మఱచిపోయినారు - దేవుడు లేడని, నేదములు పెంట నైఁ బాటవేయదగిన వరి, మూలేమే జడ్డ యందుంచుకొని - జనులసర్వస్వ మామలై, యన్యోన్యహింసాపరులై, నీతిహింసలై, క్రూరపర్వలై, యాగమనింపాపరులై, నానీతులై, పతితులై, క్రొత్తలై. ఈ దుస్థితి క్రమక్రమముగా వృద్ధియై, యార్యాకర్త నేతమంతయు వ్యాపించినది. వైవాన్తికత్యబుద్ధిలోఁ జేసిన పాపముల దారివేటు - నాన్తికత్య బుద్ధిలోఁ జేసిన పాపముల దారి వేటు. ఇవి వారికంటె బహుభంగులఁ బ్రబల తరుమలై, భైరవ తరుమలై యుండును. బుద్ధుఁ డుదయింపక ముందున్న దురవస్థ కంటె, విప్రుడు రాద్రతరుమకు దురవస్థ నీగించినది. ఇప్పు డేమి కనబడుచున్నది. (ఇప్పు డేమియుఁ గనబడుటలేదు దట్టమైన మంచావరించినట్లున్నది యని నేనంటిని) ఈ భయంకారకష్టము బావుటకై దక్షిణదేశమునుండి శంకరాచార్యుడు వచ్చుచున్నాడు. నీ కారణం కనబడుచున్నాడదా? (అ-యని యంటిని) ఎట్లున్నాడో చెప్పము. (అయన పాడుపుగా లేడు - పచ్చగాలేడు- చచ్చుముగా నున్నాడు. నేనామున కంతయు నొక్కతలయే ప్రధానముగాఁ గనబడుచున్నది. తలకంతకు నొక్కనుదురే ప్రధానముగాఁ గనబడుచున్నది. మొగము నర్దులముగఁ బల్లెరమునలె నున్నది. ఆతని కన్నలు గూడ గుండ్రముగానున్నవి. ముక్కు రవంత మొనదేతీయున్నది. కాని యాచుకుము నాతని పెదవులు మూత్రము ప్రపంచాతీత మైన పట్టుదలను సూచించున్నవి. మొత్తముమీద మొగము భయంకరముగావున్నది కాని ప్రసన్నముగా లేదు-అని నేనంటిని) ఆతఁ డాకాలపు మతములను ఖండించుటలో శాస్త్రభవమును గూడ ఖండించినాడు. బుద్ధమతము నేదబాహ్యమతమనియు, నది గాన్తికమతమనియు, దానినెట్లులైన భారతవర్షమునుండి ఎహిష్క-ప్రవలయునని యాతఁడెన్ని సాటులైనఁ జడినాడు. శాస్త్రులొక ఁకంకములగు వాడుము లొనర్చినాడు. శాస్త్రభవమును వజ్ర గృధ్రములగు వ్రాతలలో ఖండించినాడు. ఆకాలపు మహారాజులలో గొందఱ నాశ్రయించి వారిచే శాస్త్రుల నివహగాను గలఁపించినాడు - కనబడుచున్నదా? (అయ్యయ్యా! కనబడుచున్నది - బహుభూతముగ నున్నది యని నేక వైచితిని.) అదిగయెడనుచేతివైపున జూడుము. ఆవైపుయంటి యెడనొక లెలిసా? శాస్త్రగ్రంథము లన్నియు బండ్లవైదెచ్చి యచ్చటఁ బరుగుచున్నట్టిది జేయించుచున్నాడు. శాస్త్రమత నాశముకొని కారణచేయని ప్రయత్నము లేదు. పదనివాధలేను. గాగాచార్యులు, సోత్రాంతకుడు, వైభోషికుడు, మాన్యమిడు నని బుద్ధునకు నల్లురుభిష్యులు. బుద్ధునిభోధన శీలబుద్ధినికూలుగువిధములుగా నర్థమైనవి. వారు వారివారి

శిష్యులకు బోధించుటలో మఱియొన్న యసందర్భాభిప్రాయములు బుద్ధమతములోఁ జేరినవి. ఆనేకాసందర్భాభిప్రాయ సమన్వితమైన యప్పటికాలపు బుద్ధమతమునే శంకరాచార్యుడు ఖండించినాడు. ఆతఁడు మాత్ర మేమి చేయఁ గలడు? అప్పుటి కాలనికి ఖండనార్థమై లభించిన దదియే-బుద్ధునియధార్థ బోధనమేవో యాయనకుఁ జెలియుట కనకాశము లేకపోయెను. ఖండించిన యంతయు! లేవో బుద్ధునిమతమునకుఁ బ్రాప్తధానము లైవికావు. ప్రధానాంశములన్నియు శంకరాచార్యుఁ డంగీకరించి తనమతమునఁ జేర్చుకొనినాడు. బుద్ధుని పునర్జన్మమును శంకరాచార్యుడు గ్రహించినాడు. బుద్ధుని జీవాత్మవిధ్యాత్మ్యమును శంకరాచార్యుడు పరిగ్రహించెను. బుద్ధుడు భక్తిని సమూలముగఁ ద్రోచివైచినాడు. శంకరుడు దానికై బ్రాముఖ్యమియలేదు. బుద్ధుడు భూనమే ముక్తిసాధన మని చెప్పినాడు - శంకరుడు దానినే తీసికొనెను. ప్రపంచము మిశ్రమయని శంకరుడు చెప్పినాడు - బుద్ధకమ్యుడగు మాన్యమిడు దా మాట నిదివఱకే చెప్పినాడు. తుదకు శాస్త్రమతమునే - యాశ్వరావలంబన మిచ్చి - నేదములవై నిలువఁజెట్టి - శంకరాచార్యుఁ డదైవతముగా మార్చినాడు. అందువలననే యదైవతమునకుఁ బ్రచ్ఛన్న శాస్త్రమత మనుపేరు వచ్చినది. శంకరుఁ డవతారసమాప్తి నొందినాడు. ఎక్కడఁజూచిన భూమిలో-ఎక్కడఁజూచిన జగన్నిధ్యావాదులే-ఎక్కడఁజూచిన నేదాంతులే-అందఱు బ్రహ్మమతే-కృష్ణబ్రహ్మములు-బ్రహ్మవాదియుగూడ మతములలోఁ జేరి భూనదార్థ్యము నకై గంబాయి త్రాగుట-త్వమేవాసామన్యమనుకొని సావరణముగా ననుభవములొనకి చెచ్చుటకై శరీరైక్య మొందుటయు-జరుగ నారంభించినవి. ఏమని మతములో నడుగువాడు లేడు. అడుగువాడులేడు - అడుగుబడువాడులేడు - అడుగునట్టి దియు లేదు. కర్త లేదు- కర్తము లేదు- కార్యము లేదు. కాని సన్యాసులకు 'గంబాయిచే దగ్గులు-యోగినులకు గచ్చముచేఁ గట్టులు- నేదాంతులకు గ్వరవద్రవ్యభేద-స్వతంత్ర సంకెళ్లు- బ్రహ్మవాదినులకు భూనాత్మలకై బ్రాణపుపోకవలు. ఇట్లు శంకరమతావలంబనలందఱో- కపటవేషధారై, భూనమాన్యలై, వృద్ధిచారపరాయణులై, దొంగలై, చమారలై, క్రొత్తలైపోయిరి. జడలు నెత్తికంటించుకొనినెలలరు కాని- భూనము నుది కంటించు కొనలలరా? ఒవలికి నిధూతం బూసికొనినెలలరు కాని-చిత్తము చతు విరాగమును గలిగింపఁగలరా? యజ్ఞకూత్ర దుట్టె యూడఁ దీయఁగలరు కాని-యాకాపాశ నట్లు లాగివేయగలరా? అహం బ్రహ్మ యని నోటనవచ్చును గాని-య స్థినుసంధింపవచ్చునా? మంచిమార్గ మెవఁడైన గవిప్రబ్ధి వానిలోని యుత్తమా శ్శను జేరితి మని- కట్టరులు, కపటులు నడించినట్టింపి. నుద కామార్థమునకుఁ సూచ నయశస్సును నేకూర్తురు. జనులు తెలియక కపటిని గావించుటతోడనే- ఓ-అన్నియు నేదములే- అన్నియు కటనములే-అన్నియు మృతములే- అన్నియుమాయలే- అన్నియు కనుకట్టులే - అన్నియుగాడులే. తిరుగఁ బ్రజలు మహాదురవస్థలో నున్నారు. ఎన్నఁడైన వచ్చి యుద్ధరించినగాని బాగుపడునట్లు లేదు. ఇప్పుడు నీకేమైన గణపదుచున్నదా? (ఏమియు లేదు. దట్టమైనమంచు తురియుచున్నట్లున్నది. అని నే నంటిని) ఇదిగో! ఈసారి చూడుము. చూచుచుంటివా? ఆతఁడే రామానుజాచార్యుడు. (అలాగా! అలాగా! అహ! పండు తములపాకువలె నున్నాడు. చంద్రకరణములకంటె నాతని మాపులు చల్లగా నున్నట్లున్నవి. ఆతనిమొగము పాలుద్రాగు పసిపాపనిమొగమువలె నమామక మై, యకల్మష మై, యచ్చమై, యస్మత్మయమై యున్నది. అహ! ఈతఁడేనా-యాత్మమహా దుర్గతి కామోదయుక్తముగ నంగీకరించి-ప్రసలను దరింపఁజేయుటకై-భవబంధతారకమంత్రమును-మండపము నెక్కి యుపదేశించినవాడు? అని నేనంటిని) మండపముకాదు - మాధనస్వామి గోపురము. అదిగో ఆతఁడాగోపుర మెక్కుచున్నాడు. కనబడుచున్నదా! సార్వభౌమానురాగంయంత్రుం డగు నాతని హృదయమున కత్వైతి మెక్కి-నదికాదు. జగన్నిధ్యాత్మత్వత్వము మెడటికి సాధనముకాని హృదయమునకు బోధనముకాదని యాతని నమ్మకము. అదిగాక పరబ్రహ్మమున కజ్ఞానాచార్యదన మను నదైవతబోధన మాతనికి సహాభయంకరముగను-చూపరాధము గాను గానఁపడెను. అహంబ్రహ్మసంధాన నుట్టిచే యని యాతనినమ్మకము. ముక్తిక దలకంటె- హృదయ మెక్కువతోడుపడు నని యాతని విశ్వాసము. అందువలననే ముక్తిసాధనమని శంకరుఁ డానతిచ్చిభూతమును, భక్తి కలగముగాఁ జేసి - ముక్తికి భక్తియే ప్రధాన మని యాతఁడు సాధించినాడు. అయినతో మఱియొక్క డెన్నఁడైన నెక్కిడఁ గనబడు

చున్నాడో? (అన్నాడు నల్లగొల్లవాడు) అట్టిగొల్లవాడునున్నాడో? పాడుగుజ్జలతో, గుండుముట్లతో, నొడలినిండ గోమలతో, జేరడేసి కన్నులతో, జేనెనుదుటితో, జెమ్మకాయలంకపై నామములతో నున్నాడు అని నేనంటిని. ఆతడే కూరనాధాచార్యుడు. ఆతడు రామానుజుడు కలిసి చీనాదేశమునకు బోయి బోధాయనములమును నాచి వచ్చినారు. ఏకసంధ్యాగ్రహణశక్తిచే గూరనాధుడు దానిని గంధర్వము చేసెను. దానినిబట్టి రామానుజుడు మాత్రభావ్య మొనర్చెను. క్రిమికంఠుడనగు రామానుజుని సంపంగి - యాతని బుట్టి తెందని భటుల సంపెను. (దొన కనబడుచున్నారు. వారు భటులే-కాని వారు కూరనాధుని గొనపోవుచున్నారే? అని నేనంటిని) రామానుజప్రాణసంక్షాంతమై - తానే రామానుజుడననిచెప్పి - కూరనాధుడ-భటులచేతుల బోవుచున్నాడు- అదిగో! క్రిమికంఠుడు చూచిపో! కూరనాధునికన్న బాడఁ దీయఁడని భటుల కాళ్ళాపించుచున్నాడు. నేనే యూడదీసి కొందునని తీవ్రములగు తనగొల్లతో గన్నుల నూడఁదెలికికొనెను. (అహ! కనఁడీనది. భయంకరముగా నున్నది! ఏమి కూరనాధాచార్యులవారయ్య! లోకాల్లెరులని నేనంటిని) భక్తియే ముక్తి సాధనమని - భరతఖండమున నాల్గుమూలల మాటుప్రాంగునట్లు - రామానుజాచార్యుడు బోధించి బోధించి - పరమపదమును జెందెను.

ఇకఁ దరువాతివా రెవరి బోధములనే లాగిలాగి, సాగఁ దేసి సాగఁదీసి, ప్రస్తావనార్పిరి. మతమంతయు ధ్వంసపడింది. అందఱు ద్వాదశగోర్ధ్వపుండ్రధారులే- అందఱు తులసీమాలా కతుక్కులే-అందఱు భాగవతోత్తములే-తురకవాండ్రు- మాదే తులవాండ్రు- మాలమూడిగ చచ్చుటవాండ్రు - మొదలగు బాతులలో రామానుజమతమును విచిత్రముచేయనివారెవరు? వారితోఁ గలసితి నని వారెవరు? వారితో సంబంధము లాచరించి వారిసంకమలను నానాసాంకర్యమహమ్మయములుగఁ జేసికొనని వారెవరు? మాలవాపనయ్యలు - మహమ్మదీయ భాగవతోత్తములు - చచ్చుటవైష్ణవులు - దాసరాచార్య పురుషులు - మాదిగాళ్ళిరులు. 2. హా, నిరంకుశమతము- సర్వచండాలమృతము. బ్రహ్మముండైన సరే - గొప్పుండైనసరే - గురుతల్పగమనుండైన సరే- విష్ణుభక్తియుతుండైనయెడల - నాతడే బ్రాహ్మణుడు - ఆతడే శ్రీ వైష్ణవుడు - ఆతడే పరమభాగవతోత్తముఁ డని వారు సాయంపగనే - మేదరిగూడెములు, మంగలివాడలు, పల్లెపాలెములు, ప్రెక్షిభులు, తురక పేటలు, మాలమూడిగపల్లె లొక్కమాటు - సుద్దబద్దెలతో, బత్తితెగురుదాగులతో, దులసిపూసల పేరులతోఁ గర్మాగ్రకళంభాగ్రచిహ్నములతో- వైష్ణవాగ్రహరములవై, విష్ణువైష్ణవ దేవాలయములవై, నాచార్యకూటాగారములవై, విష్ణుభజన మందిరములవై, భక్తిబోధశాలలవై, విజయకొండదీపి. హృదయముననున్న విష్ణుభక్తి పరివార్తము కాదయ్యెను- బాహ్యవైష్ణవ లక్షణములు కనుపు బ్రద్దలచేయఁ జాలియుండెను. ఇకఁ జేయఁదగిన దేదీ? అందఱుభక్తులే-అందఱు శ్రీవైష్ణవులే-అందఱు పరమభాగవతులే- భక్తియే ప్రధానము. వర్ణవృత్తిలింగములనాన శక్యములు. కష్టజ్ఞానములతోఁ బనిలేదు. ఈభక్తి మతంతముదిరి పరిపక్వదశనొంది ప్రపత్తి యయినది. దీనితో వైదికకర్మము చచ్చినది. స్నానములేదు. సంధ్యావందనములేదు. ఆచమనము లేదు. పాదప్రక్షాళనమైన లేదు. సర్వకర్మపరిత్యాగము సిద్ధించినది. ప్రపన్నులకు నియమములు లేవు- వారు నిరంకుశులు స్వేచ్ఛావిహారులు. భగవద్భక్తిత్యక్తులతోఁ జదిపాయలు ద్రాగినను బ్రపన్నులకుం దప్పలేదు. తుదకు రామానుజమత మనగ ద్రాగుదుమత మని యర్థమిప్పునంతటి యనకతకకు దిగిపోయినది. ప్రజలు తిరుగ దురవస్థలో నున్నారు. ఇప్పుడు నీకేమైనఁ గనబడుచున్నదా (లేదని యంటిని)

ఈసారిమాడుము. ఆతడే మధ్యాచార్యుడు. ఆతడెంత బలాధ్యుడో చూచితివా! కలియుగభీముడు. ఆతడు చంటి పిల్లవాడైయుండగాఁ జంకనెత్తుకొని యాతనితల్లి కొండమెట్లెక్కుమండెను. పిల్లవాడు జాతీ మెట్టుపైఁబడెను. (అయ్యయ్యా! తలపగిలిగది కాఁబోలు నని నేనంటిని) తల కాదు మెట్టు-అప్పటి రామానుజమతము రీతిన-ధ్వస్తమైన కర్మమును దిరుగ స్థాపించుట కీతఁ డుద్బవించినాడు. యోగాభ్యాసాదికర్మములను- వైదిక కర్మములను- విధ్యుక్తముగ నాచరించుటకుఁ బ్రప్రధానమైనది - శరీరదాహ్యము! దానిని బోధించుటకే యాతఁ డిట్టి యనుపసరములతో - నుక్కు కండలతో - వజ్రశరీరముతో- బుట్టినాఁడు. సురాపాన - సుందరీలాలత్యాది - దురభ్యాసములచే నప్పటిజనులు - కజ్జారపుగాయలవలె - నాతిపోవుచున్నారు. వడియములవలె నెండిపోవుచున్నారు. మొదట వేదవిహితకర్మ

రామకృష్ణకవి

(సాహిత్యసరస్వతి - నారాయణశర్మ)

వైష్ణవకతో నొక వ్యాసము సారస్వతానుబంధమునఁ బ్రకటింపఁబడియున్నది. అందు రామకృష్ణకవి నలచరిత్రమును చ. చి. చి. న యంశమును విడిచినఁ దక్కినవి ప్రమాదపత్రము లగుటచేసి దీని నిపుడు ప్రకాశపఱచుచున్న విభేయుడను. రామకృష్ణకవి గౌడనియోగి కాఖ యగు విష్ణుకరణకులీనుడు. విష్ణు లుత్పాదులు నీ! అవని నుత్పాదేశమందు గౌడబ్రహ్మ బాతు లాపూరు విఖ్యాతిమీఱు, నందు గౌడనియోగు లనువారు భూపాల, దత్తమర్రిత్రవ్య ప్రధాన - విష్ణుకరణకుల శ్రేష్ఠులు (విచిత్రరామాంజయము) మీరు గంజాము విశాఖమండలములకు శ్రీ పురుషోత్తమగంగదేవుని కాంచీజైత్రయాత్రాసమయమున 15 శతాబ్దిని రాజకీయోద్యోగులగు వచ్చి యాప్రాంతముల నివసించియున్నవారు. చూ. 1. విష్ణుదర్శని. 2. గౌడ నియోగి భూమణము. కవివాసస్థలము గంజాము విశాఖపట్టణ మధ్యస్థ లాంగులీ తీరాంచిత బాంతల కొడూరు. కల్లేపల్లియు నిచటనే యున్నది. ఇట్టివి యితర జిల్లాలలోను కలవు. ము. బలహస్త స్థనాలాయనోత్థిత యై ప్రాచీదిశంబొల్పు లాంగులీ సంజ్ఞాపగ తీరమం దభిలభ్యాగ్యపొన్నతిం గాంచు బాం. తల కొడూరు పురంబున గవుడ సద్భాత్రీమరుల్ రాకయు; ఖుల్లు నై యెప్పిరి మాన్య విష్ణు కరణాఖ్యుల్ సత్సచారంబునన్. (గంగా పరిణయము). కవికాలము 1761-70. రామకృష్ణకవి 1 నలచరిత్ర 2. లక్ష్మణవిజయము. 3. జగన్నాథవిలాసము. 4. ధర్మాంగద చరిత్ర రచించెను. ఈతనిరచి డైరాగి. వీరి తుటుంబమునకు ప్రవర యను సంజ్ఞ కలదు. అది కాలక్రమమున దెవర లేక దెవర యని మాటియున్నది. ము. ప్రకారాభ్యోపస నచ్చరిత్రుఁ డగు నల్లైరాగికిన్. భూభుజి ప్రసనీయామల కీర్తిరాలి బహుకాస్త్ర జ్ఞాన సంపన్నుడనన్! గవితామర్మ విచారదుండు నలరంగన్ రామకృష్ణాఖ్య సు త్పాదవిమాదామణి పుట్టె నంబుధిసుధా ధామందు నా నొప్పనన్. (నవగంగాపరిణయము) నలచరిత్ర మును విశాఖపట్టణమున శ్రీ గరుడకూర్మనాయకులుగారు వేణు గోపాల ముద్రాక్షరశాలను ముద్రించి ప్రకటించిరి. ఆపుస్తక ముఖపత్రిమున రామకృష్ణ కవిగారి పాండిత్యప్రకర్ష, చరిత్రా రచనకారణము లున్నవి. నలచరిత్ర మాశుభారము రామకృష్ణ కవిశ్యంధుడన తన శిష్యులకు చెప్పబడి, లేఖకులు వ్రాతరత్నము మున్నగునవి బ్ర. ఇంద్రకంటి వేంకటశాస్త్రిగారిచే నాయుచ్చు పడిన ప్రతి పరిశీలంపఁబడిన ట్లందుఁ గలదు. కవియొక్క కవిత్వము ద్రాక్షపాకము; ధార యనర్థశ్రమైనది. ఆతడు రచించిన కావ్యములలో లక్ష్మణవిజయము మహత్తరమైనది. ఈతని పంశ్యులు కవులై యున్నారు. ప్రస్తుత మితిని మునిముసుండు శ్రీమాన్ ప్రవర లక్ష్మీనరసయశశర్మ గారు ప్రాథకావ్యములు రచించి విశాఖపురిని పండితులైయున్నారు. విద్యావంశం బగు విష్ణుకరణకులమున, నరసింహ వ్యాకరణకర్తలైన వరాహపుకారి, గరుడాచలవిలాస ప్రబంధకర్త బలరామదాసకవి, కళింగా పత్రికాధిపతియు బహు గీర్వాణాంధ్ర కావ్యనిర్మాతడవీర్ కృష్ణమూర్తిసారి, జగన్నాథ చరిత్రారచయిత భాస్కర మణిపాత్రకవి ప్రవృత్తు లాశేతులు కలరు. వీరిగ్రంథముల నన్నే పించుచున్నాడను. పిదప జరత్రములు ప్రకటింపఁబడును.

ముల నాచరింపవలయును. అటుపైన జ్ఞానధర్మ లంఘించును సాత్వికాహారముచే - దుర్వ్యసనదూరతచే బ్రాజాయామాది సాధన సంపత్తిచేతర పాటవమును సంపాదించుకొని- దానిని సత్కర్మములం దుపయోగపఱచి - విారు తరించి - దేశమున దరింపఁజేయుఁ డని యాతడు బోధించినాడు. ఈతని భధనములుకూడఁ దరువాతివా రెంతవఱకు ధ్వస్తముచేయుట కాశ ముండెనో యంతవఱకు ధ్వస్తము చేసినారు. పోర్థ స్నాన మాచరించుట, పందిగుంటలోఁ బడుట-తప్పుదిద్దుకొట, తిరుగఁ దప్పకలోఁ బడుట-వైతగురుట, పండ్లు విజుంగబడి - ప్రకృతిమర్యాదయై యున్నది. నీవు నాచేతిమీఁది కగిరివింఁగఁ గిందఁ బడనున్నావు-కాచికో-యని నన్ను తన యశతలో గూర్చుండఁజేట్టికొని నని రాటురుషుచు తన యరచేతినిదప్పించి నన్ను వదలివైచెను. అమృతయోగిని యులికిపడి లాగించితిని. లేచిచూడగ నరుగుమీఁదఁ బండుకొన్నవాను గ్రిం దనుంటిని. తలనుండి రక్తము కాలుచున్నది. లక్ష్మీరసింహ! లక్ష్మీనరసింహ! యని'స్మరించుకొనుచు దిరుగ నాలయములోనికి బోయితిని. ఓమ్ శాంతి శాంతి శాంతి.

తాలివామాన న పత్రి.

రాళ్లపల్లి ఆనంతకృష్ణ శగారు
(మూడవ శతకమునందలి కొనుద్యములు)
ప్రవరసేనుడు:-
ఆ. ఇచ్చుకొలఁదిఁ బరువులెల్లెదు; దురఁ
ద్రైవవాని కొఱకు నానగనెదు
ఆకసంపుఁ ద్రోవలందుఁ బాదారు
బాడుమనన్! విత్తిపడెద వో. (2)
రా అవగుడు:-
ఆ. అద్దమందు నీడ యెల్లుగా న్నని
యాత్య నొరుల నగపులంట్లనె;
అట్టివానితోడ నత్త! యే! చెప్ప
వచ్చు; మనసు వేయిరకలయిన్! (3)
పూర్ణభోజకుడు:-
క. గడుపు సమీపించినఁ
చెడుకొయని వెఱపునఁ; జెలికత్తియ లి
ప్పుడు గోడమీఁది నీ
తుడిచెద కొకరెండ్రాడు కొంగతనమునన్. (4)
రాహుపాత్రి:-
ఆ. నీదు మోముతోడండుపున్నమనాటి
చందురుండు పో జాలడమను,
వేఱ స్పృష్టి చేగోరి వోలె, విధాత
వారిఁ ద్రుంచున్ నీవాడు, చెలయ. (5)
వాహవరాయడు:-
క. ఎదురుపడి పునకుఁజని
పదపడి వెళ్లి (ప్రియుడు పఱపిన మోహా
నృదదృష్టునాపాలిటి
మదన శర్మలమ్మ, యెవరిమది కెట్లెన్. (6)
ఆ. చందురు మోము సాటియో; నందలి
మోవి తో మమృతమునకు సాటి,
కురులుట్టి తమిని గొనరి కైకొనియెడు
సకియన్ కేమిసాటి! చెపును. (7)
హేలుడు:-
క. తిప్పి మీ నీ కన్నను
నాణమె నాకు; నిను వి నా నిలువంగా
ననిది; కాన, పోలక,
త్రము వలదంచు వేడికొనవలె నిన్నున్. (8)
పాలికు:-
ఆ. పరు గలిగినపుడు, వెడమోముఁ దెట్టుకొ
గోక, గోడమీఁది, బొమ్మవోలె,
నెల్లవోటులందు నెల్లవేళలనుండు
నతని గాడె మిత్ర మనగనవలయు! (9)
బ్రహ్మచారి:-
ఆ. దయకుఁ దలచి, వేల్చియును పొంగిపారలెడు
బాహుధార జాతీ పడును యనుచు,
వెఱచి మోముద్రిప్పి తెరువరి యిల్లాలు
దివ్వె దెచ్చి యిప్పు తెరగు గంటె. (10)
కరందుడు:-
తే. కలికి యందఱవలె నిండుకనుల వారిఁ
జూఁదపు గాని, యరగంటఁ జూడకమ్మ!
ఆతనిఁ జక్కఁగఁ జూచినయట్టులగును,
నీవు నొక ముగ్ధునచు నున్నింతు జనులు. (11)
విచ్చముడు:-
తే. అలుక మెయిఁ బవలంతయుఁ బలుకకంటి
పనులు ముగియించి, నాతప్పువలని వగపు
లెంతయున్న, నాయదుగులచెంత రేయి
చెలియ శయనించుతెరగును దలఁతు నిపుడు. (12)
అబులచ్చి:-
ఆ. సాగనుకాడ! నీదుమగువ సుకీలయై
మేము కులట లగుట కేమిపేరు
వదెదవో! వచింతు నా మఱి! నీనంటి
పరువమైన మగఁడు దొరకఁడెదు. (13)
శేషులుడు:-
ఆ. ఇంటిలోని యా ప్రియెల్ల దగ్ధంబయ్య
మదిని ముదమె కలిగెఁ గదవె నాకు!
ఆతఁడూరు గాలునపుడు నా చేజేత
మగువ, నీరుకడవ మార్చుకొనుట. (14)
(సశేషము)

**Motorists will
do well to
watch our
advertisements
next month.**

Telegrams will not be published in English from Tuesday
2nd August. Editor, Andhrapatrika.

All-India Congress Committee.

Meeting at Bombay.

(ASSOCIATED PRESS.)

BOMBAY, July 29.

Although no official account of what took place at the meeting of the India Congress Committee on Thursday evening has been issued to the press it appears that two important resolutions were adopted, one relating to total boycott of foreign cloth and the other advising boycott of the visit of the Prince of Wales. As to the boycott of foreign cloth it was strongly urged that the discarded garments should not be destroyed, but given away to the poor in India. Mr. Gandhi, it is understood, took strong exception to this mode of disposal and put forward his own point of view that the cloth which marks India's shame and degradation was fit only to be destroyed. It would hurt the dignity and self respect of the poor in the same manner as worn and uneatable food given to them. After protracted discussion and considerable divergence of opinion a resolution urging complete boycott of foreign cloth on the lines suggested by Mr. Gandhi was adopted. It was also decided that the collection of discarded foreign clothes should be continued till the 31st August either for destruction or exportation to Swaziland. It was further decided that dealers would be permitted to retain foreign cloths in stocks for re-exportation.

Boycott of Prince of Wales.

Pandit Majhiya opposes.

The resolution as to the visit of the Prince of Wales, though opposed by Pandit Majhiya and other members, was carried. But there is reason to believe that the execution of it will be confined to abstentions from official rejoicings and hartals will not be declared. Mr. Gandhi is understood to have favoured converting national schools and colleges into spinning and weaving schools. This was stoutly opposed by Mr. V. J. Patel and Marathi delegates and was not endorsed by the meeting. Doubts were expressed regarding the validity of recent election of the All-India Congress Committee in Bombay and elsewhere and it is understood that fresh elections will be held. The claim of working committee of the All-India Congress to commit the Congress to any line of policy was also disputed.

Civil Disobedience.

Acute Differences of Opinion.

This morning the meeting proceeded to discuss the question of civil disobedience and acute differences of opinion made themselves manifest. The question remained undecided when the meeting adjourned for lunch. At the Nagpore Congress the principal feature was the total ascendancy of Mr. Gandhi who seems to hold a position midway between the followers of Tilak on the one side and certain upcountry delegates who demand radical action immediately. Mr. Gandhi with whom Mr. C. R. Das is most closely associated appears fixed in his determination to make success or failure of a cloth boycott the acid test of the country's fitness for civil disobedience which question he refuses to discuss for the moment. In spite of the strain placed upon his personal influence by acute provincial and individual differences of aim and policy there seems every reason to believe that he will carry the day in view of his expressed determination to sever all connection with the whole movement whose behests are not obeyed. There seems indication of a serious split between Mr. Gandhi's party and representatives of Maharashtra headed by Mr. V. J. Patel, late Secretary of the Congress, who is believed to favour the policy entering the new Councils. On the other hand delegates from the Punjab and the United Provinces recent Mr. Gandhi's caution and are determined, if possible, to prepare the declaration of civil disobedience. Over this question sharp differences were manifest that a distinguished leader from the Punjab was with difficulty restrained from band to hand conflict, with an equally distinguished leader from Madras.

Attendance at the meeting of the All-India Congress Committee numbers 229 the highest ever reached.

Congress Presidentship.

Of the first nominations received from different provinces for the presidentship of the next Congress Mr. C. R. Das tops the list with the largest number of votes.

Boycott of Foreign Cloth.

Bombay's Strong Support.

BOMBAY, July 29.

At a meeting held this evening the leaders who came to Bombay for the All-India Congress Committee meeting made a strong stirring appeal to boycott all foreign cloth and use Swadeshi cloth preferably Khadi. Nearly fifteen to twenty thousand people attended and the Chowpaty Sands where the meeting was held presented a sea of seething mass of humanity. Mr. R. Das said that they were prepared for Swaraj to-day the described their struggle with the Government as against the greatest bureaucracy in the world. He said they had to succeed and to do that they must shun foreign cloth as they would do poison itself.

Heaps of Foreign Cloth to be Destroyed.

Mr. Mahomed Ali said that they had secured a heap of foreign cloth on the afternoon in the Jumma Masjid which they were going to destroy. He appealed to the audience to give up foreign apparel and there was a shower of caps, coats, waist coats and anything and everything. Cartloads of foreign cloth was collected. The meeting was addressed from three different platforms each corner being given a chance of hearing the leaders from all over India.

The Interview and the Apology Political Blunders

BOMBAY, July 29.

Writing in *Young India* Mr. Gandhi says that the correspondence between Messrs. Jawaharlal Nehru, George Joseph and Ranga Iyer on the one hand and the United Provinces Government on the other proves that his visit to the Viceroy and advice to All Brothers to apologise for some of their speeches was a blunder from political standpoint. It is becoming more and more clear that whilst the harm done by the visit and apology is patent the good they might have done is too latent to be seen by the public.

Dharwar Shooting Case, Enquiry Proceedings.

DHARWAR, July 29.

The Court commenced at 11-30 a.m. One Mr. Dubois Excise Inspector, was examined. He deposed that he saw three flairs from his bungalow and heard three volleys of fire.

The next witness was Mr. Shivalingappa, Senior Sub-Inspector. He deposed that on the 1st July he had been attending the Magistrate's Court as it was the judgment day of the case against volunteers. He stated that there had gathered thousands of persons round about the court. A stone was thrown at the D. S. P. Motor car. The crowd followed the convicts showering flowers and shouting. People were saying that the Mamleidar should not be left free. He went to the Court of Mamleidar and made arrangements for his protection returned to the city Police station, then went to Haveripat to investigate another offence and returned to his office. There Mr. Maneckji (liquor contractor) servant complained that he was beaten and also learnt that people had thrown stones at Mr. Maneckji's bungalow where he went and saw the stones himself. He then went to the D.S.P. to inform him of the things already happened. The D.S.P. was not in his bungalow. He informed him of the incident when he came and left his bungalow at 7 p.m. and came to his house but heard a great noise near the liquor shop. He was informed that there the agitators were making great disturbance and that he was wanted and was also told that they were looting and molesting the police. He sent for the D. S. P. went to his office in uniform and saw Mr. Sorabji Karaka, the complainant in the case, who gave his complaint. Witness registered the complaint and saw the second Sub-Inspector who told him about the disturbance. Witness was also told that the agitators were talking of burning the Kacheri shop and his house. He sent for the District Magistrate and went to the scene with 10 or 16 constables making his way through rioters and saw many people inside the shop and many staying outside. He asked them to disperse and not to make disturbance many times but no one listened to him. The people were saying that the Malegach incident should be repeated. He further stated that the people were excited and threw stones and tiles at him. He warned the people that he would fire if they did not disperse. The people replied that he had no power to fire without the sanction of the District Magistrate. He said that one constable fell senseless being hit by a stone. The constable was taken to the station. He was hit by a stone on left temple. The people were saying that he should not be spared. To save the situation he ordered to fire. People thickly pressed forward saying that it was blank fire. He retreated about 10 paces. He ordered to fire again as people advanced. After the second fire the people dispersed in all directions and ran away. In 10 minutes some people came with sticks, lighted placed it down and seeing the dead bodies grew desperate and saying that they would not care for themselves advanced upon the police. So he ordered firing a third time. The people now moved back. In the meantime the officers came who saw the dead bodies surrounded by people. He also gave an account of the damages and condition of the shop. He recognised 15 of the accused as present in the disturbance. The Court rose for the recess at 1 p.m.

Defamation case Against A. E. Patrica.

CALCUTTA, July 29.

In the Calcutta Police Court to-day in the absence of the Chief Presidency Magistrate Mr. A. Z. Khan, Third Presidency Magistrate took up the defamation case brought by Harold Graham, District Judge of Rajshahi against B. K. Labiri Barrister and T. K. Biswas principal of *Amrita Bazar Patrika* in connection with the recent jail outbreak at Rajshahi. The Provincial Congress Committee held a non-official enquiry and published a report over the signature of B. K. Labiri then Secretary of the Provincial Congress Committee and this report appeared in the *Patrika*. In the report it was alleged that a villager was killed by a pursuing party and that the fatal shot was fired by the complainant. The standing counsel on behalf of Graham asked for a fortnight's adjournment as his client was ill. Mr. Nishat Sen on behalf of B. K. Labiri filed a written statement in which he said that the statement in respect of which complaint had been made could not be taken as an imputation intended to harm the reputation of the complainant. The defendant did not know how the firing of a sort by the complainant even if true could harm the reputation of the complainant. The information received in course of investigation was published bona fide and for public good without any intention to harm anybody in breach of the direction of the Council of the Bengal Provincial Congress Committee. The Magistrate told the sitting Counsel that this statement by the accused was not his consideration. The standing Counsel said that he would do so. The case was adjourned till the 16th August.

Mr. Baptista on the Present Situation.

BOMBAY, July 29.

John Baptista delivered a public lecture this evening at the Elsthor Theatre on the present situation—its maladies and remedies with Mr. Jamnadas Dwarakadas in the Chair.

Irish Negotiations.

In the House of Lords.

Lord Salisbury's View.

(REUTER'S)

LONDON, July 26.

In Lords to-day the question of Irish Conversions was raised by Lord Salisbury who complained that the statement in Commons yesterday indicated that De Valera's answer was not likely to be received for several weeks. Lord Salisbury added, we feel that great scheme and humiliation are involved in these negotiations and we are awaiting the statement by Government to make our position clear.

Lord Birkenhead.

Lord Birkenhead after explaining position outlined by Chamberlain yesterday said, he did not comprehend Salisbury's use of word we he himself and his colleague formerly belonged to Salisbury's Party were not ashamed of negotiations, if proposals they had made were accepted they would not merely be welcome but would challenge criticism. He was not aware that anything had happened to justify belief that weeks would elapse before answer was received. If proposals were accepted Government would recommend them to Parliament. If they failed to obtain support of Parliament they would consider whether necessary support was likely to be forthcoming elsewhere.

Lord Crewe.

Lord Crewe said that Lord Birkenhead's speech suggested that Government had gone further than conversations to discover the basis of Conference and that they had suggested definite terms for acceptance or refusal.

Lord Birkenhead replied that no take or leave terms had been presented.

A Resolution to be Moved on August-3rd.

Salisbury gave notice that he would move resolution on subject of negotiations on August 3rd.

Among those present on platform being Professor Rushbrook Williams of the Publicity Bureau of the Government of India. There were the usual cries of *Shame Shame* when Mr. Jamnadas Dwarakadas opened and closed the proceedings as also when he was getting into his car after the lecture. In the course of the lecture Mr. Baptista compared Tilak's with Gandhi's methods and said while the former's watch word was responsive cooperation the latter's was non-co-operation which meant a state of war breeding antagonism. As a remedy for this situation he declared that British Government should do something substantial immediately by doing away with the repressive law and restrictions instituting trial by jury composed of Indians, liberation of political offenders, provincial autonomy, righting of the Punjab and Khilafat wrongs and lastly the British Cabinet should declare that it would accept and pass into law any constitution for India which the Indians may determine upon. In conclusion Mr. Baptista uttered a warning that whatever one might think, the non-co-operation movement was full of tremendous potentialities. No man swayed India at present as Mr. Gandhi, chiefly due to whom alone that India was not another Ireland.

Conviction of Sherwani.

Magistrate's Solicitude for the Accused.

ALIGARH, July 29.

Mr. R. B. Qadri, Secretary, Local Reform League has addressed the following letter to the Magistrate of Aligarh. Mr. Sherwani has been tried and convicted and is now undergoing one year's rigorous imprisonment. He offered no defence and is not likely to appeal. Mr. Sherwani was a member of the Aligarh Bar and as such he was extremely popular. He had a very large circle of friends and his condition has been very keenly felt by a large section of the public. I approach you as Secretary of the Reform League and request you to kindly do whatever you can and secure any mitigation in the form or nature of his sufferings. The public would very much appreciate any favour shown to him and myself and his other personal friends shall be very grateful to you. I have strong hopes that the public confidence would be restored and we shall soon have good feelings between the public and the authorities for which Aligarh has been so noted.

The Magistrate replying says:—I have every sympathy with the feelings of the people and of the members of the Bar. In the matter of conviction of Mr. J. A. K. Sherwani I have ascertained from the Superintendent of Central Jail in Allahabad that Mr. Sherwani is receiving every consideration compatible with discipline and safe custody and I am in further communication with the Commissioner to ensure his comfort which I have no doubt will be arranged and you will be informed later. I have been throughout may stay in Aligarh on such terms of friendship and intercourse with Mr. Sherwani and I am as grieved at the necessity of taking legal actions against him as any one else. The sad event of 5th July has been a great sorrow to me as to others, for, I share with every one in the district for the establishment of a stable Swaraj and for the economic independence and prosperity of India and I am particularly responsible for the duty of the preservation of peace and the prosperity of Aligarh and I have been especially proud to be at Aligarh where the lock industries are every true example of Indian Industries and economic independence. Aligarh is indeed more than Swadeshi, so far from importing foreign manufactures and we export Indian made goods to foreign countries and this is an honour which hardly any other upcountry city achieves and it is therefore of the greatest importance conceivable that we should continue to manufacture our locks and metal articles with greater energy and care and show every one how genuine and stable is our advance along the lines of stable swadeshi.

The Bihar and Orissa Legislative Council has been prorogued sine die.

As far as at present known 65 persons were killed in the Tawwi Railway disaster and more than twice that number injured. Through running and booking between Raigoon and Mandalay is resumed.

ಶ್ರೀ, ರಾಜಕವರಿ, (ಸಿ.ವಿ.ವಿ.)

2863 వోడెవరం, విజయవల్లం పట్టణ

٥٠